

asplan
viak

Miljøovervåkingsprogram

Status og tilstandsovervåking av
automatisk fredete arkeologiske
kulturminner i utvalgte
kommuner

RAPPORT FRA REGISTRERINGER

2021

Tromsø kommune

MOV-ARK RAPPORT NR. 1

Dokumentinformasjon

Oppdragsgiver: Riksantikvaren

Tittel på rapport: Status og tilstandsovervåking av automatisk fredete arkeologiske kulturminner i utvalgte kommuner

Oppdragsnavn: Status og tilstandsovervåking av automatisk fredete arkeologiske kulturminner i utvalgte kommuner

Oppdragsnummer: 633801-01

Utarbeidet av: Kjersti I. Vevatne

Oppdragsleder: Kjell Arne Valvik

Tilgjengelighet: Åpen

01	15. feb. 2022	Rapport	KIV	AS
Ver	Dato	Beskrivelse	Utarb. av	KS

Forord

På vegne av Riksantikvaren har Asplan Viak AS gjort kontrollregistreringer av et utvalg automatisk fredete arkeologiske kulturminner i Tromsø kommune. Arbeidet er del av miljøovervåkingsprogrammet «Status og tilstandsregistrering av automatisk fredete arkeologiske kulturminner i utvalgte kommuner».

Denne rapporten gjelder kontrollregistreringer gjort i Tromsø kommune august og september 2021, og er første rapport i en serie av ti.

Registreringene ble gjennomført av Kjersti Ingolvdotter Vevatne og Torunn Rosnes Jæger.

Bergen, 15.02.2022

Kjell Arne Valvik

Oppdragsleder

Astrid Storøy

Kvalitetssikrer

Innholdsfortegnelse

1.	Innledning	5
	1.1. Bakgrunn og formål	5
	1.2. Kulturminnene som skal registreres	6
2.	Området	9
	2.1. Kulturhistorisk bakgrunn	9
	2.2. Utvalget av kulturminner	11
3.	Metode	13
	3.1. Tilstandsvurdering	13
	3.2. Om automatisk fredete arkeologiske kulturminner	13
	3.3. Registrering	14
	3.4. Årsaker til tap / skade og trusselbilde	15
	3.5. Effekter av vern	15
	3.6. Registreringskategorier	16
	3.7. Vernekategorier: A og B	19
	3.8. Analyse og statistikk	20
4.	Tidligere registreringer i Tromsø kommune	21
5.	Funn og analyser av kontrollregistrering 2021	22
	5.1. Tilstand og tilstandsending	23
	5.2. Tap og årsak	26
	5.3. Tildekking, skade og årsak	26
	5.4. Skjemming og årsak	29
	5.5. Geografisk fordeling av skade, tildekking og skjemming	32
	5.6. Tildekking, skade og skjemming fordelt på kulturminneart	33
	5.7. Tildekking, skade og skjemming fordelt på arealbrukstype	34
	5.8. Status i arealplaner	36
	5.9. Vernekategori	42

6.	Konklusjon	46
7.	Etterord: Råd om kontrollregistrering i Tromsø	48
	7.1. Råd til feltarbeidet	48
	7.2. Råd til nye omdrev av miljøovervåkningsprogrammet	49
	7.3. Råd og forslag til oppfølging - til kommune og regional kulturmiljøforvaltning	49
8.	Tabell over kontrollregistrerte lokaliteter	53
9.	Kilder	58
10.	Vedlegg - registreringskategorier	59

1. Innledning

Figur 1. Gravrøys på Marsletta. Foto: Torunn Rosnes Jæger, Asplan Viak AS

1.1. Bakgrunn og formål

Registreringen skal gi Riksantikvaren grunnlag for å rapportere og styre i forhold til nasjonale og internasjonale mål for kulturmiljøforvaltningen. De innsamlede dataene skal inngå i oppbyggingen av lange tidsserier som er relatert til miljøforvaltningens kunnskapsbehov og løpende forvaltning.

I miljøovervåkningsprogrammet «Status og tilstandsovervåking av automatisk fredete arkeologiske kulturminner i utvalgte kommuner» - i dagligtale gjerne omtalt som «MOV arkeologi» - skal overvåkingen gi Riksantikvaren grunnlag for å rapportere og styre i henhold til de nasjonale målene for kulturmiljøforvaltningen. Oppdraget innebærer å måle og beskrive tilstand og endringer for automatisk fredete arkeologiske kulturminner i et representativt utvalg kommuner.

Programmet bygger på:

- Det tidligere miljøovervåkningsprogrammet «*Fortidens minner i dagens landskap, status for automatisk fredete kulturminner i utvalgte kommuner*», som ble

gjennomført i regi av Riksantikvaren mellom 2000 og 2014. Målet med dette tidligere overvåkningsprogrammet var å få oversikt over utvikling av tap og skade blant arkeologiske kulturminner ved kontroll i 16 utvalgte kommuner. Dette ble utført av NIKU på oppdrag av Riksantikvaren.

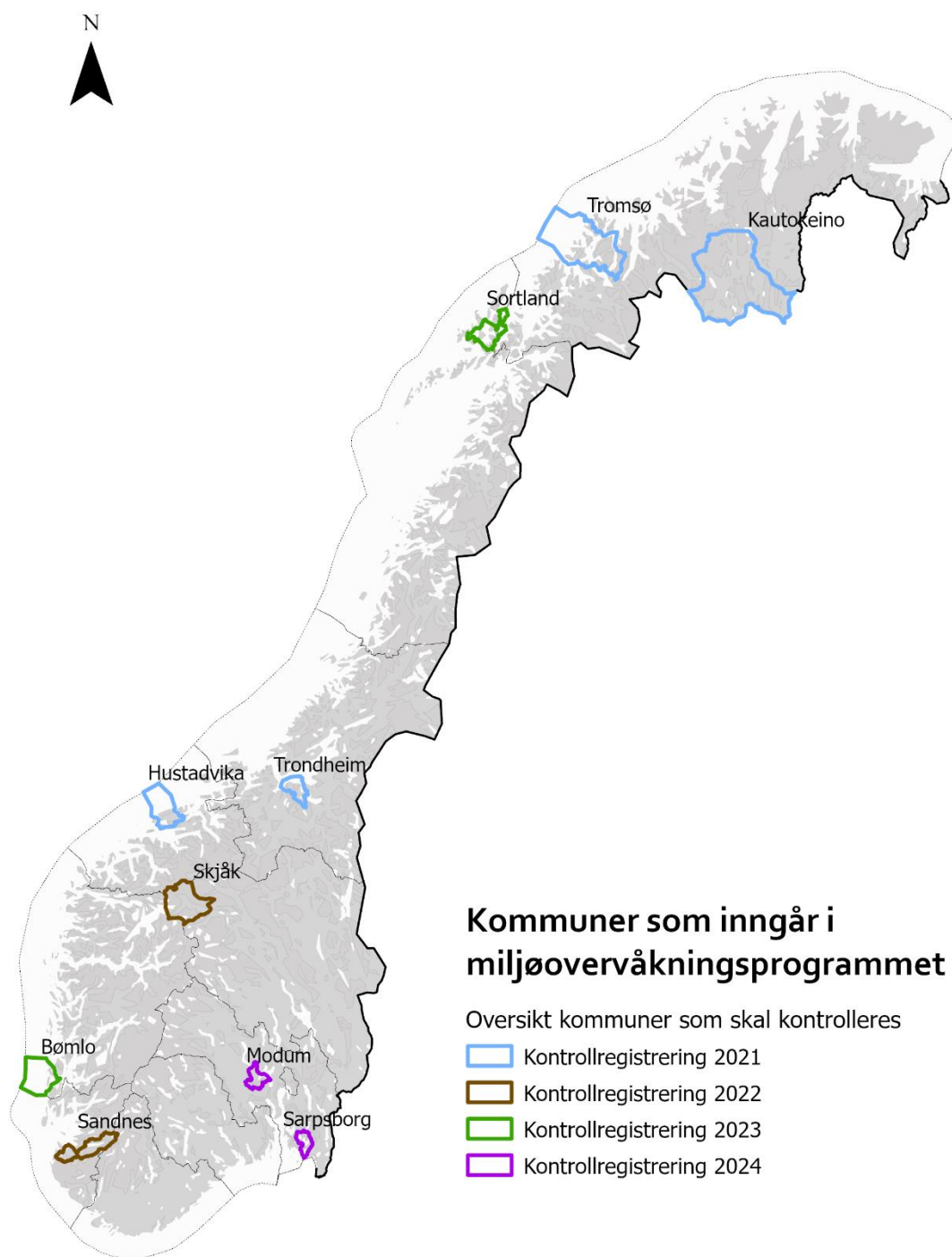
- Første omdrev i miljøovervåkningsprogrammet: «*Status og tilstandsovervåking av automatisk fredete arkeologiske kulturminner i utvalgte kommuner*», som ble utført i 10 utvalgte kommuner mellom 2015 og 2020. Dette ble utført av Sweco på oppdrag av Riksantikvaren. Av de utvalgte kommunene var det ni av dem som også hadde blitt kontrollregistrert i det første miljøovervåkningsprogrammet.

Utvalget av kommuner skal sikre kontinuitet fra 2000 og fram til nå. Det betyr at det for ni kommuner vil foreligge tilstandsvurderinger og statistikk fra 2000 og fram til i dag.

1.2. Kulturminnene som skal registreres

Følgende 10 kommuner skal kontrollregistreres i dette omdrevet av programmet:

Kommune	Antall lokaliteter	År
Tromsø	208	2021
Trondheim	188	2021
Kautokeino	101	2021
Hustadvika (tidl. Fræna)	132	2021
Skjåk	108	2022
Sandnes	182	2022
Bømlo	199	2023
Sortland	100	2023
Sarpsborg	396	2024
Modum	69	2024

Figur 2. Kommuner som inngår i miljøovervåkingsprogrammet 2021-2024.

Med grunnlag i nytt datatilfang fra kontrollregistreringene skal det gjøres analyser som blant annet får fram:

- Årsaker til tap og skade på automatisk fredete arkeologiske kulturminner
- Trusselbilder
- Virkning av ulike former for vern

Samlet sett er antallet objekter 1683 lokaliteter, som kan deles i to kategorier:

- A. Automatisk fredete arkeologiske kulturminner som er gitt et bevisst vern gjennom regulering til spesialområde bevaring, hensynssone C eller D, områdefredninger etter kulturminneloven § 19 eller gjennom skilting eller annen tilrettelegging for publikum.
- B. Automatisk fredete arkeologiske kulturminner som ikke er gitt et særskilt vern ut over den automatiske fredningen.

2. Området

Figur 3. Finnheia ID 240989, som fram til 1922 var samisk sommerboplass.
Foto: Torunn Rosnes Jæger, Asplan Viak.no

Tromsø er en kommune i Troms og Finnmark fylke som omfatter Tromsøya, Kvaløya og søndre del av de to store øyene Ringvassøya og Rebbenøya med småøyene utenfor, blant annet Sandøya, Vengsøya, Sessøya, Tussøya, Hillesøya og Store Sommarøya. På fastlandet omfatter Tromsø nordøstre del av Malangshalvøya, vest for Balsfjordens munning, det meste av halvøya mellom Balsfjorden og Ullsfjorden/Sørfjorden, samt Lyngsalpan på østsiden av Ullsfjorden, sør for dennes østgående arm, Kjosén. Bysenteret ligger på Tromsøya (Store norske leksikon).

2.1. Kulturhistorisk bakgrunn

For om lag 10 500 år siden ble Tromsøya isfri, og menneskene tok områdene i bruk. De eldste arkeologiske funnene kan dateres til denne tiden, og finnes blant annet i Tønsvika ved Tromsøya. De rike funnene som er gjort her viser at menneskene hadde forbindelser både sørover til Danmark og østover til Sverige og Russland.

De tidligste menneskene i Norge var fangstfolk som drev med jakt, fiske og sanking – og dette ble hovednæringsvei gjennom hele forhistorien. Jordbruket har likevel vært en viktig tilleggsnæring. Pollenanalyser viser en ekspansjon av jordbruket i årene 1000-900 f.Kr., og det er funnet spor etter beitebruk og svedjebruk på Kveøya i Troms fra denne tiden. Fra ca. 500 f.Kr. ble jordbruket intensivert flere steder i Troms.

Tamreindrift er kjent fra skriftlige kilder fra slutten av 800-tallet, og knyttes tradisjonelt til samisk levesett. I etterkrigstiden, og særlig fra 1960-årene ble reindriftnomadismen erstattet av mer bofasthet, ofte med et enklere sommerbosted i tillegg til det mer permanente vinterbostedet. Kulturminner som vitner om samisk bruk er blant annet jakt- og fangstanlegg, skyteskjul, kjøttgjemmer, teltboplasser, offersteiner og urgraver.

Tromsø har fra eldre jernalder hatt to etniske grupper; samisk og norrøn befolkning. I kommunen finnes flere graver fra vikingtiden av norrøn opprinnelse, og fra middelalder ble byen et kirkelig sentrum. Vi vet at Håkon Håkonsen lot bygge en kirke på Tromsøya i 1250. Norsk bosetning ble etter hvert mer og mer framtrædende, og kilder fra 1800-tallet forteller at fastboende holdt til i strandsonen og langs fjellfoten, mens reindriftsamer benyttet åser og fjellområder.

På 1800-tallet ble Tromsø bispesete og amtmannssete, og opplevde en vekst i handel med regelmessig dampskipstrafikk til Trondheim om sommeren. Da det på 1860-tallet ble opprettet lokalbåtruter mellom byen og bygdene rundt, styrket byen sin posisjon i regionen.

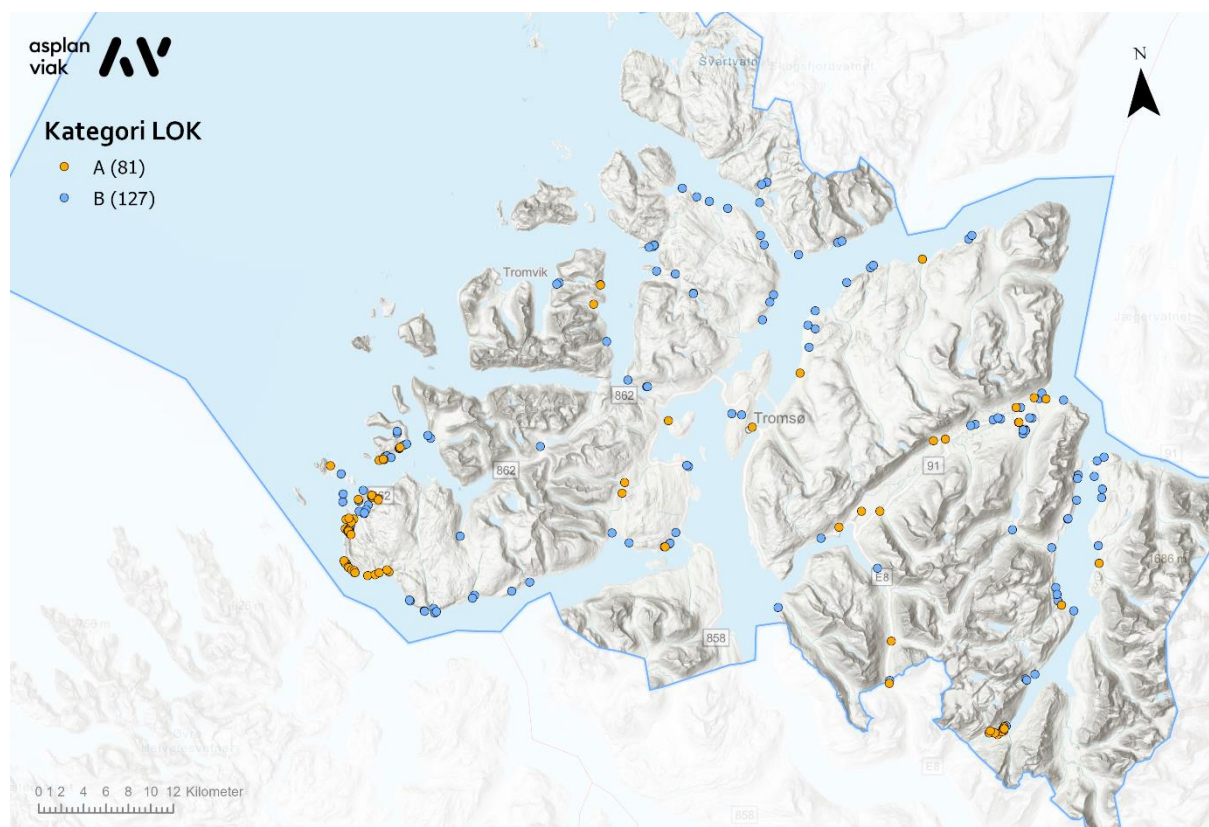
Tromsø ble opprettet som bykommune i 1837, og er i dag den største i Nord-Norge med drøye 75 000 innbyggere.

2.2. Utvalget av kulturminner

Utvalget av arkeologiske kulturminner i Tromsø kommune representerer et bredt spekter både når det gjelder type og lokalisering. Noen få ligger i selve Tromsø by, en del ligger nær dagens bebyggelse, mens hoveddelen av objektene ligger i utmark og langt unna konsentrasjoner av bebyggelse.

I utvalget inngår både kulturminner som er synlige på markoverflaten, og kulturminner som ikke er synlige på markoverflaten. Kontrollen er gjort på lokalitetsnivå. Som utgangspunkt for kontrollen er dagens tilstandstatus og geometri i kulturminnedatabasen Askeladden benyttet.

Det er ikke gjort et nytt utvalg av lokaliteter, da det er viktig for programmet å følge samme utvalg av kulturminner over tid.

Figur 4. Kart som viser alle lokaliteter som inngår i miljøovervåkingsprogrammet i Tromsø kommune. Lokalitetene er vist etter vernekategori, der A er gitt et bevisst vern ut over det automatiske fredningen.

Lokalitetsart	Tal
Bosetning-aktivitetsområde	124
Gravminne	32
Gravfelt	18
Fangstlokalitet	7
Båtstø-anlegg	3
Funnsted	3
Røysfelt	3
Annen arkeologisk lokalitet	2
Bergkunst	2
Forråd - depot	2
Gårdsanlegg	2
Haug/groplokalitet - ubest.	2
Dyrkingsspor	1
Flytteveg for rein	1
Gjerde/innhegning	1

Historisk arkeologisk lokalitet	1
Rydningrøyslokalitet	1
Teltboplass	1
Tradisjonslokalitet	1
Utmarkskulturminner	1
<i>Totalt</i>	<i>208</i>

Tabellen viser lokaliteter i Tromsø kommune som inngår i miljøovervåkingsprogrammet, fordelt på lokalitetsart. Det er mange bosetning-aktivitetsområder og gravminner/gravfelt.

Figur 5. Gravrøys på Mekkersteinen. ID 104008. Foto: Torunn Rosnes Jæger, Asplan Viak AS

3. Metode

Figur 6. Naustuft ID 71678 ved Sørstraumen . Foto: Kjersti I. Vevatne, Asplan Viak AS

3.1. Tilstandsvurdering

De første omdrevne av miljøovervåkningsprogrammet var gjort etter Norsk Standard, men kategorier er nå tilpasset mer til kulturmiljøforvaltningens rapporteringsplikt ovenfor nasjonale resultatmål.

3.2. Om automatisk fredete arkeologiske kulturminner

Alle kulturminner fra forhistorie og middelalder (inntil år 1537), inkludert en sikringsone på minimum 5 meter, er automatisk fredet i henhold til Lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven). Fredningen medfører forbud mot alle typer inngrep i kulturminnet (§3-4, 6). I begrepet automatisk fredete arkeologiske kulturminner er også samiske kulturminner fra 1917 eller eldre. Det må søkes om dispensasjon fra fredningen før igangsetting av enhver type inngrep i kulturminnene (§8).

Askeladden er Riksantikvarens offisielle database over fredete kulturminner og kulturmiljø. Databasen inneholder data om kulturminner og kulturmiljø som er fredet etter kulturminneloven, vernet etter plan- og bygningsloven eller kulturminnefaglig vurdert som verneverdige. Et viktig formål med Askeladden er å ha oppdatert informasjon om tilstand for fredete kulturminner. Data fra Askeladden brukes aktivt i planlegging og i gjennomføring av overvåkingsprogrammet, og resultatene fra registreringene blir lagt inn av Riksantikvaren slik at Askeladden er oppdatert når kontrollregistreringen er avsluttet. Kulturminnene i Askeladden har alle en unik ID og et sett metadata.

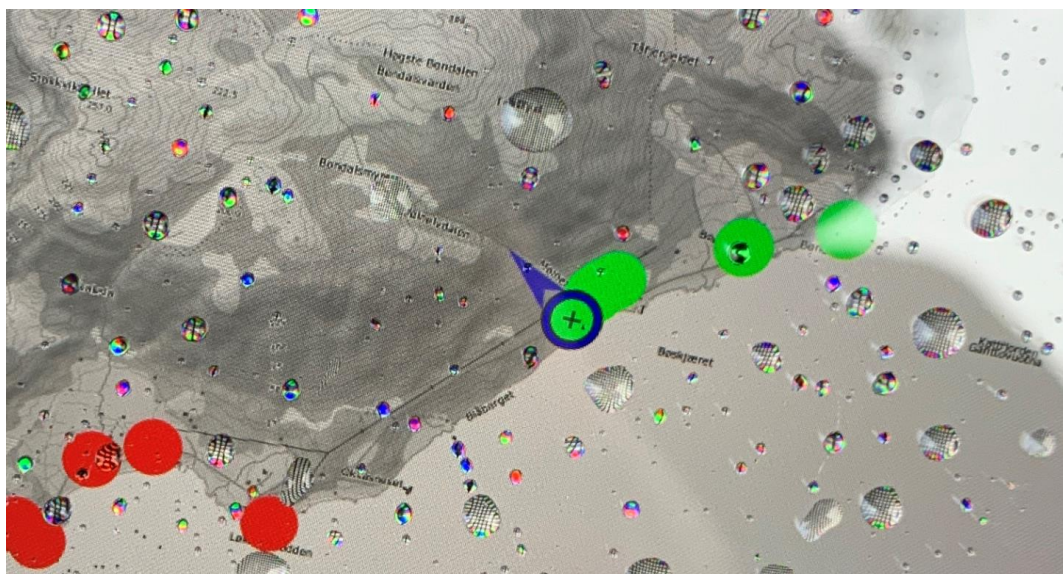
3.3. Registrering

Registreringene er gjort gjennom å oppsøke alle lokaliteter i felt. Det er benyttet et nettbrett med feltregistreringsapplikasjon basert på programmet Adaptive for bruk på stasjonær / bærbar PC, og appen Feltregistrering for bruk på nettbrett. Her kan man se egen posisjon opp mot geometri hentet fra Askeladden. Både flyfoto, gråtonekart og aktuelle plankart er tilgjengelig i applikasjonen. I tillegg er det tilgang til opplysninger fra Askeladden og alle data fra forrige omdrev (inkludert foto). Nye opplysninger blir skrevet inn i rubrikker som på forhånd er definert i applikasjonen, og med god plass til å skrive lengre og steds spesifikke vurderinger ved behov. Foto blir tatt med nettbrettet, og bildene blir automatisk koblet til lokaliteten «on site».

Data og foto lastes opp til server etter hver dag man er i felt. Metoden for registrering minimerer behovet for etterarbeid i felt.

Kun kulturminnelokaliteter med registrert geometri er inkludert i utvalget for kontrollregistrering. Registreringene har ikke hatt som formål å kontrollere lokalitetenes stedfesting og geometri, da dette i mange tilfeller vil kreve grundigere undersøkelser som kun den offentlige kulturmiljøforvaltningen har myndighet til å utføre (stikkbor, prøvestikk, avtorving m.v). Der det er avdekket tydelige avvik mellom registrert geometri og faktisk beliggenhet, blir avvikene rapportert til Riksantikvaren.

Det har vært dialog (telefon, epost, møte) med Troms og Finnmark fylkeskommune og Sametinget i forkant av både registrering og innsending av rapport. Dette ga nyttig informasjon. Det har også vært dialog (telefon, epost) med planavdeling i Tromsø kommune angående kommuneplanens arealdel.

Figur 7. Det var en våt uke i Tromsø. Nettbrett med feltregistreringsapplikasjon tålte både regn og kulde, og var det viktigste verktøyet i felt. Foto: Kjersti I. Vevatne, Asplan Viak AS

3.4. Årsaker til tap / skade og trusselbilde

Årsaker til tap og skade blir vurdert. Primært gjøres dette ved å registrere lokalitetenes tilstand - blant annet sammenlignet med forrige omdrev, og man forsøker å avdekke årsak til eventuell tilstandsendring. I tillegg registreres en del ytterligere informasjon om lokaliteten og landskapet den befinner seg i.

Årsaker til tap og skade er aggregert og analysert, og benyttet til å peke på generelle tendenser:

- Hvilke lokaliteter er mest utsatt for tap og skade?
- Hvilke årsaker til tap og skade er framtrepende?
- Er det noen fellestrekk ved disse lokalitetene?

3.5. Effekter av vern

Nytt ved forrige omdrev var at man også vurderte virkning av ulike former for vern. Primært er det vern gjennom virkemiddel i plan- og bygningsloven (pbl) som er behandlet.

Kulturminner kan sikres på tre måter:

- Hensynssoner med bestemmelser eller retningslinjer
- Bestemmelser til arealformål
- Generelle bestemmelser

I miljøovervåkingsprogrammet er det primært sett på hensynssoner som virkemiddel for vern. Hensynssoner er enten hensynssone bevaring kulturmiljø/-minne (H570, skråkravur), eller hensynssone båndlegging etter kulturminneloven (H730, ruteskravur).

Flater Objekttype/Egenskap	SOSI-kode	Flatesignatur, nåværende	Flatesignatur, fremtidig	Anmerkning
KpAngittHensynSone	510, 520, 530, 540, 550, 560, <u>570</u> , 580, 590			000000/FF0000, svart. Vinkel 50 gon, avstand 10, linjetykkelse 0,15 Tekst på hensynssone spesifiseres i tegnforklaring
KpBåndleggingSone (Arealst 1 og 2)	710, 720, <u>730</u> , 735, 740, 750			000000/FF0000, svart/rød. Vinkel 100/200 gon, avstand 12, linjetykkelse 0,15. Bakgrunn; Formålsfarge(r). Tekst på hensynssoner spesifiseres i tegnforklaring

Figur 8. Koder og presentasjon for hensynssoner i reguleringsplan og kommuneplan. Aktuelle koder for kulturminner er her understreket. Hentet fra Nasjonal produktspesifikasjon for arealplan og digitalt planregister

Hensynssonene brukes både på kommune- og reguleringsplannivå. Generelt gjelder at H570 brukes på kommuneplannivå, mens H730, gjerne i kombinasjon med H570, brukes på reguleringsnivå. Hensynssonene erstatter bruk av «spesialområde bevaring» fra tidligere planlov (pbl 1985). Det finnes fortsatt gjeldende reguleringsplaner i Tromsø kommune som ble vedtatt mellom 1960 og 1985. Her finnes hverken hensynssoner, båndleggingssoner eller spesialområder bevaring, men kulturminner kan være merket av med en «K» i en sirkel. I disse tilfellene har vi oppfattet markeringen i plankart som et vern, eller intensjon om vern.

I tillegg til bruk av plan- og bygningsloven for å gi vern av kulturminner, er skjøtsel og skilting registrert som mulige tiltak som kan styrke det vernet som et arkeologisk kulturminne automatisk har gjennom kulturminneloven.

3.6. Registreringskategorier

3.6.1. Tilstand

Tilstand på lokalitetene er registrert som en av 8 kategorier, se vedlegg.

Ved forrige omdrev ble «ikke gjenfunnet» brukt der tilstanden på lokaliteten var vanskelig å bestemme grunnet gjengroing, og særlig i de tilfeller det var forventet at kulturminnet var synlig over bakken. Der man vurderte at kulturminnet med stor sannsynlighet var intakt under vegetasjon, ble lokalitetene vurdert til uendret/intakt. Dette prinsippet er videreført i dette omdrevet.

Figur 9. Flate som er registrert som teltboplass, med ildsted bestående av steiner, ID 134705. Til tross for mye tråkking over området kunne steiner ikke kjønes under støvlene. Lokaliteten er likevel kategorisert som intakt, da det ikke er tegn til noen form for aktivitet. Foto: Kjersti I. Vevatne, Asplan Viak as

I flere tilfeller var objektet som ble besøkt så overgrodd at det ikke lot seg finne igjen. Det ble leitet særlig nøye der kulturminnet ifølge geometrien skulle være – og det ble også gjort et søk i umiddelbar nærhet basert på beskrivelsen i Askeladden. Dersom det ikke lykkes å sikkert påvise kulturminnet, ble det gjort vurdering på stedet om det var tegn til aktivitet som kan ha ført til at kulturminnet var tapt – f.eks. gravearbeid, jordbruksaktivitet, barmarkskjøring el.lign. Når det ikke var tegn til slik aktivitet i området ble kulturminnet ikke registrert som tapt eller ikke gjenfunnet. Det ble i stedet lagt til en kommentar om at kulturminnet antas å være helt overgrodd av f.eks. torv. Dette var forhold som var særlig aktuelle for ikke-synlige eller lite synlige kulturminner, eksempelvis små ildsteder (arran), lave tufter, eller andre mindre objekter der torv og vegetasjon raskt vil dekke over.

Lokaliteter som ved siste registrering ble registrert som skadet, og som ved kontrollregistrering i 2021 har samme skade, er registrert som «skadet» og at det ikke har skjedd en endring siden sist registrering. Ved ytterligere skade er dette registrert som «skadet» og at det har skjedd en endring siden sist registrering.

Lokaliteter som ikke ble besøkt p.g.a. værforhold eller avsperringer er kategorisert som «ikke gjenfunnet», da dette er den mest nærliggende tilstandstypen. Dette er forklart i tilstandsbeskrivelsen, og er ikke regnet som en endring. Det samme gjelder kulturminner der det antas at geometri er feil og det ikke lykkes å påvise kulturminnet sikkert p.g.a. høy vegetasjon.

3.6.2. Årsak

Årsak til endring av tilstand er i standarden registrert i 24 kategorier, se vedlegg.

I Tromsø har følgende seks kategorier vært relevant:

- Byggeaktiviteter
- Bygg- og anleggsvirksomhet, industri og veiutbygging
- Skjøtsel
- Dispensasjon
- Fritidsaktiviteter
- Ukjent

I kategorien «Bygg- og anlegg, industri og veiutbygging» ligger utbygging av større infrastrukturprosjekter. «Byggeaktiviteter» forstås som mindre omfattende byggetiltak som bolig, fritidsbebyggelse eller landbruksbygninger. I tabellene er «Bygg- og anlegg, industri og veiutbygging» forkortet til «Bygg- og anleggsvirksomhet».

3.6.3. Arealbruk

Arealbruk ved hver enkelt lokalitet er registrert etter 21 arealbrukskategorier, se vedlegg.

I de tilfeller lokaliteter ligger innen flere arealbrukskategorier, er det den mest fremtredende arealbruken som er registrert. Typisk kan en lokalitet ligge både i strandsone og hyttefelt, i slike tilfeller er det registrert som hyttefelt siden det er denne arealbruken som antas å kunne påvirke lokaliteten i størst grad.

3.6.4. Planlagt arealformål

Kommunenes planmessige arealdisponering er et sentralt grunnlagsmateriale i miljøovervåkingsprogrammet. Planlagt arealformål sier noe om hvilken bruk som er påregnelig og ønsket for området. I planene skal det avveies mellom vern og utbygging.

Forvaltning av automatisk fredete arkeologiske kulturminner er i stor grad knyttet opp til planprosesser.

Ulike arealformål åpner for ulik aktivitet og tiltak. Planformål, hensynssoner og arealdisponering er derfor en viktig faktor for å analysere bakgrunnsbildet for tilstandsendringer og for å vurdere effekter av vern og mulige trusselbilder. Siden 2015 er planstatus registrert for lokalitetene som inngår i miljøovervåkingsprogrammet. Dette er blitt fulgt opp i 2021.

Som del av miljøovervåkingsprogrammet registreres det om det foreligger kommunedelplan, områderegulering eller detaljregulering for lokalitetene. Det blir registrert hva arealformål i kommuneplanen er, og om det foreligger hensynssoner og spesifikke vernebestemmelser.

Vi har basert oss på kommuneplan for Tromsø kommune fra 2017, samt oversikten over gjeldende reguleringsplaner. Dette er blitt lagt inn i vår kartløsning, og var tilgjengelig også i felt. Dataene finnes også i kommunen [sin egen kartløsning](#).

Det foreligger p.t. ingen kulturminneplan for Tromsø kommune. Det foreligger heller ingen regionale planer for kulturminnevern i Troms og Finnmark.

3.7. Vernekategorier: A og B

Ved dette omdrevet er det blitt gjort tilstandskontroll på følgende kategorier av automatisk fredete arkeologiske kulturminner:

- A. Automatisk fredete arkeologiske kulturminner som er gitt et bevisst vern gjennom regulering til spesialområde bevaring, hensynssone C eller D, områdefredninger etter kulturminneloven § 19 eller gjennom skilting eller annen tilrettelegging for publikum.
- B. Automatisk fredete kulturminner som ikke er gitt et særskilt vern ut over den automatiske fredningen.

Ved forrige omdrev er disse kategoriene benevnt B og C – og det er viktig å være oppmerksom på dette ved sammenligning mellom denne rapporten og rapporten fra forrige omdrev. I tidligere omdrev var A-kategori brukt for automatisk fredete arkeologiske kulturminner der det var gitt dispensasjon etter kulturminneloven. Denne kategorien kulturminner er tatt ut i dette omdrevet av miljøovervåkingsprogrammet.

Bestemmelse av kategori er noe som gjøres som del av kontrollregistreringen. Dette er viktig, fordi planstatus for kulturminner kan endres over tid som følge av nye

reguleringsplaner og rullering av kommuneplan. Siden forrige kontrollregistrering har Tromsø kommune vedtatt ny kommuneplan (2017).

Informasjon om hensynssoner i reguleringsplaner og kommuneplaner er hentet fra gjeldende planer i Tromsø kommune. Her er geometri for kulturminnet – slik det ligger i Askeladden-databasen, kryssjekket opp mot båndleggingssone 730 kulturminner, og hensynssone 570 kulturminner. Ved treff er dette ført inn i registreringsdatabasen for prosjektet.

Informasjon om dispensasjoner fra kulturminneloven er hentet fra Askeladden-databasen og gjeldende reguleringsplaner, samt dialog med Troms og Finnmark fylkeskommune.

Vurdering om området er tilrettelagt med formidling og skjøtsel av kulturminnet er notert ved besøk på lokaliteten.

3.8. Analyse og statistikk

Alle data fra registreringene er hentet ut av feltapplikasjonen og bearbeidet videre i Excel. Datagrunnlaget er brukt til å ta ut statistikk som grunnlag for å vurdere viktige sammenhenger og trender.

Det gjøres oppmerksom på at selv om en stor andel av de automatisk fredete kulturminnene innenfor kommunen er kontrollregistrert, er likevel ikke tallmaterialet svært stort. Noen av resultatene er små – typisk med utslag i noen få lokaliteter. Materialet må derfor brukes med forsiktighet med tanke på å tolke det som kanskje er et øyeblikksbilde eller en statistisk tilfeldighet nettopp i år. Anvendbarhet og sikkerhet vil øke over tid ettersom lokalitetene kontrolleres i nye omdrev av programmet.

4. Tidligere registreringer i Tromsø kommune

Figur 10. Hustuft ID 27795 ligger i friluftsområde i Sandvikpollen ved Sommarøy. Foto: Torunn Rosnes Jæger, Asplan Viak AS

De første systematiske registreringene av automatisk fredete arkeologiske kulturminner i Tromsø kommune ble gjort over flere sesonger på 1800-tallet av arkeologen O. M. Nicolaissen. Disse registreringene ble gjort på Kvaløya, Sommarøya og Hillesøy. Neste systematiske registrering skjedde omtrent 80 år seinere, da det ble utført kontrollregistreringer for det Økonomiske kartverket (ØK) i tidsrommet 1968-1971. Dette var den første fullstendige registrering i kommunen (Sweco 2015).

Fra 1997, da Riksantikvaren satte i gang det første miljøovervåkningsprogrammet for arkeologiske kulturminner, er et utvalg arkeologiske kulturminner i Tromsø kommune systematisk kontrollregistrert i 1997, 2005, 2010 og 2015. Drøye 90 av disse kulturminnene har per 2021 vært kontrollert 5 ganger siden 1997.

5. Funn og analyser av kontrollregistrering 2021

Figur 11. Arran, ID 171218, Breivikseidet. Foto: Kjersti I. Vevatne, Asplan Viak AS

I presentasjonen som følger er analysene delt inn i tematiske underkapitler som i stor grad følger rapportstrukturen i tidligere omdrev. Dette gjøres for å sikre godt sammenligning bakover i tid.

Rapporten gir først en oversikt over tilstandsendringer, presenterer resultater fordelt på tap, skader og skjemming, og ser deretter på hvordan dette fordeler seg på kulturminneart og arealbruk. Til sist er det en presentasjon av planstatus og hensynssoner for lokalitetene i miljøovervåkningsprogrammet.

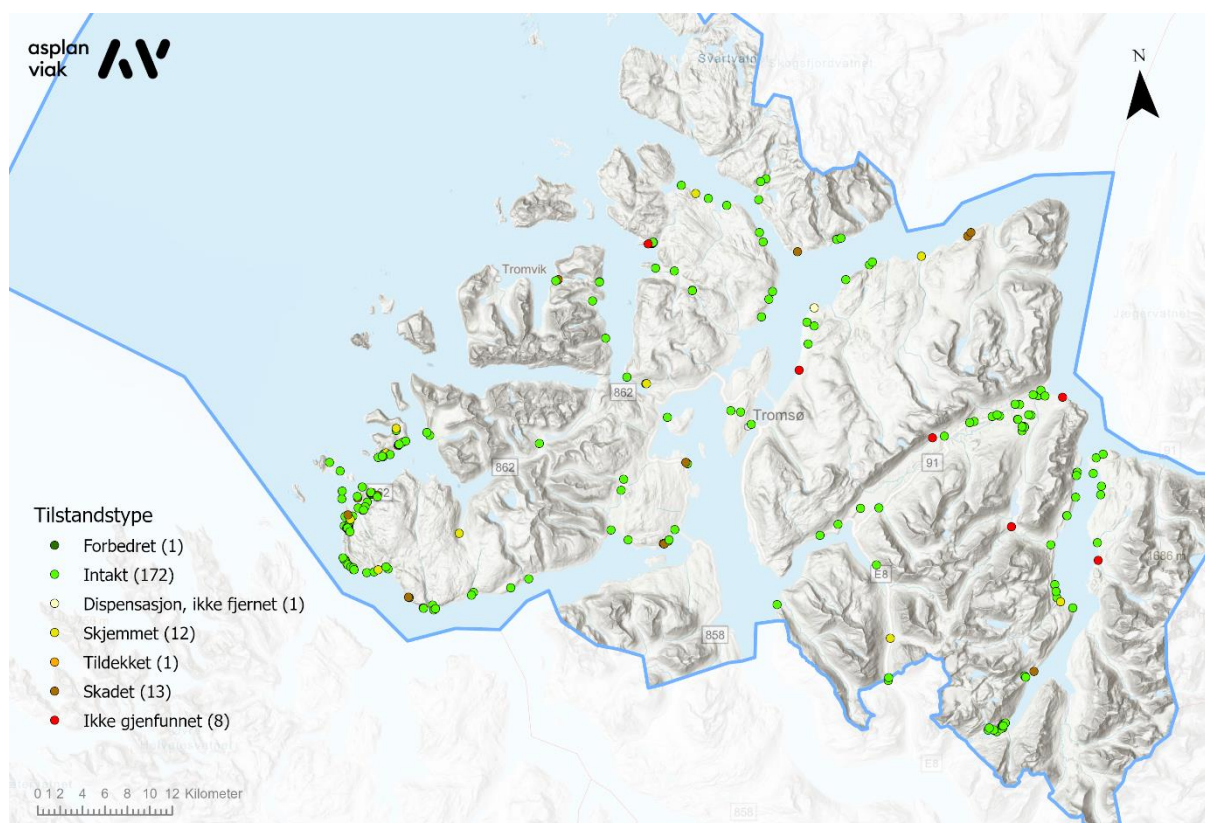
Som ved forrige omdrev i miljøovervåkningsprogrammet, er det lokaliteter (og ikke enkeltminner) som er kontrollregistrert. I perioden 2000-2014 var det enkeltminner som ble registrert. Som tidligere har det vært et mål å få vurdert trusselbilder, men også se på effekter av vern.

5.1. Tilstand og tilstandsændring

I Tromsø kommune 2021 har sju kategorier for tilstand vært relevant. Tabellen under gir oversikt både over tilstanden til alle kulturminnene, og hvor mange av dem som ble endret til slik tilstand i 2021. Totalt ble det registrert 13 tilstandsændringer.

Tilstand	Antall	Prosent	Av disse endret i 2021
Intakt	172	82,7	-
Skadet	13	6,3	3
Skjemmet	12	5,7	6
Ikke gjenfunnet*	8	3,8	2
Tildekket	1	0,5	1
Dispensasjon - ikke fjernet	1	0,5	-
Forbedret	1	0,5	1
Totalsum	208	100	13

* denne tilstandskategorien inkluderer også 4 kulturminner som ikke ble besøkt av ulike grunner, se tabell under. Tilstand for disse er dermed ukjent, og dette er ikke regnet som en endring i 2021.

Figur 12. Kartet viser fordelingen tilstandstyper i etterkant av kontrollregistreringen i 2021.

Fire lokaliteter ble ikke besøkt. To lot seg ikke besøke på grunn av oppsatte sperringer, og to ble vurdert som for risikofulle å komme seg til på grunn av stor vannføring i elver som måtte krysses. Tilstandsstatus «ikke gjenfunnet» er i disse fire tilfellene ikke registrert som en endring i tilstandstype.

ID	Lokalitets- art	Tilstand 2015	Tilstand 2021	Ny tilstandsbeskrivelse
45168	Funnsted	intakt	Ikke gjenfunnet	Ikke besøkt. Ligger i avsperrert anleggsområde der boligfelt opparbeides. Lokaliteten er i plan regulert i båndleggingssone. Ikke mulig å se lokaliteten fra sperringen.
57103	Bosetn. - aktivit.	intakt	Ikke gjenfunnet	Ikke besøkt. Stor vannføring.
63235	Bosetn. - aktivit.	ikke gjenf.	Ikke gjenfunnet	Ikke besøkt. Avsperrert militært område uten adgang. Ikke mulig å se lokaliteten fra gjerdet
122852	Fangstlok.	intakt	Ikke gjenfunnet	Ikke besøkt pga svært dårlige værforhold, og stor vannføring

Fire lokaliteter ble registrert som «Ikke gjenfunnet», der alle er bosetning-aktivitetsområder, se tabell under. Lokalitetene bør kontrolleres av kulturmiljømyndighet og geometri eventuelt justeres.

	ID	Ny tilstand	Ny årsak	Kommentar
	38144	Ikke gjenfunnet	Ukjent	<p>Bosetning- aktivitetsområde - flere tufter. Skal være kuttet av gårdsvei. Registrert som intakt ved forrige kontrollreg.</p> <p>Ikke mulig å identifisere tydelige voller. Kan være feil geometri, eller overdyrket? Eldre foto (2015) kan tyde på at det i så fall ligger flere år tilbake i tid.</p> <p>Lokaliteten bør følges opp av kulturmiljømyndighet.</p>

	ID	Ny tilstand	Ny årsak	Kommentar
	57078	Ikke gjenfunnet	Ukjent	<p>Bosetning- aktivitetsområde - gammetuft (2). Intakt ved forrige kontrollreg.</p> <p>Beskrivelse i Askeladden stemmer ikke med faktisk situasjon ved avmerket sted, og vegetasjon var for høy til å lete bredt i området. Dersom geometri i Askeladden er riktig, så er lokaliteten skjemet av hage og bolighus. Tufter ble ikke påvist.</p> <p>Lokaliteten bør følges opp ved lavere vegetasjon. Antas å være feilmarkert.</p>
	57462	Ikke gjenfunnet	Ukjent	<p>Bosetning- aktivitetsområde - gammetuft. Intakt ved forrige kontrollreg.</p> <p>Beskrivelse i stemmer ikke med faktisk situasjon ved avmerket sted, og vegetasjon var for høy til å lete bredt i området. Dersom geometri i Askeladden er riktig, så er lokaliteten både skjemet og skadet av parkeringsplass, bolighus og hage. Tuft er ikke påvist. Bygget er synlig på flyfoto fra 2003.</p> <p>Lokaliteten bør følges opp ved lavere vegetasjon. Antas å være feilmarkert.</p>

	ID	Ny tilstand	Ny årsak	Kommentar
	63146	Ikke gjenfunnet	Ikke regnet som en endring	<p>Bosetning- aktivitetsområde - teltboplasser (17), gammetufter (3), forrådgrop (1), ildsted (1) og funnsted (1). Tilstand «ukjent» er satt av Sametinget.</p> <p>Besøkt, og tilstand satt til ikke gjenfunnet, i påvente av at Sametinget foretar ny registrering, ref befaringsrapport (Blom og Sveen 2019) der det går fram at kulturminnene er usikre, og det er behov for mer undersøkelser før tilstand er kjent.</p>

5.2. Tap og årsak

Det er ikke registrert tapte kulturminner i dette omdrevet.

5.3. Tildekking, skade og årsak

Samlet i Tromsø er det 13 kulturminner som er registrert som skadet og 1 som er registrert som tildekket. Av disse er det 4 som regnes som en endring fra forrige omdrev, og disse er vist i tabell under.

Fritidsaktiviteter er årsak til to av endringene, mens bygg og anlegg og byggeaktiviteter er årsak til de to siste endringene. Mye tyder på at skade på lokalitet ID 37980 har foregått fra 1970-tallet fram til i dag, selv om den tidligere er kategorisert som intakt.

	ID	Ny tilstand	Ny årsak	Kommentar
	15512	Tildekket	Fritidsaktiviteter	<p>Utmarkskulturminne - grop. Intakt ved forrige kontrollreg.</p> <p>Blir nå brukt som oppstilling for flytebrygge og er skjemmet som følge av dette. Ikke tegn til fysisk skade. Eldre naust ligger kant i kant med kulturminnet.</p>
	28184	Skadet	Bygg/anlegg- industri/vei	<p>Gammetuft. Kategorisert som skadet av fylkesveien.</p> <p>Terreng og vegetasjon har preg av inngrep de seineste årene. Det kan se ut til at en maskin har beltet seg over kulturminnet ned mot stranda, der det allerede går en sti. Som følge av dette er kulturminnet registrert som ytterligere skadet (gjelder sikringssonen)</p> <p>Bør følges opp ved lavere vegetasjon for å få bedre overblikk.</p>

	ID	Ny tilstand	Ny årsak	Kommentar
	37980	Skadet	Byggeaktiviteter	<p>Bosetning-aktivitetsområde - tufter (2-3) og funn av flint/kvartsitt. Registrert som intakt ved forrige kontrollreg.</p> <p>Innenfor lokaliteten står det ei hytte som ikke er omtalt ved forrige omdrev eller i Askeladden. Grunneier opplyser at hytta ble bygd i 1972. Fylkeskommunen opplyser at det nylig er gjort arkeologiske utgravinger, men Askeladden er ikke oppdatert. Det er ingen synlige tufter igjen. Aktivitet og hage må forventes å gi ytterligere slitasje og skade på kulturminnet.</p> <p>Askeladden bør oppdateres med ny geometri og opplysninger. Tilstand er satt til skadet, men deler av flaten er Tapt-dispensasjon.</p>

	ID	Ny tilstand	Ny årsak	Kommentar
	57116	Skadet	Fritidsaktiviteter	<p>Gravminne. I Askeladden-databasen har det per februar 2021 vernestatus Fjernet. Kulturminnet er dispensert og utgravd (pers med. Troms og Finnmark fylkeskommune). Objektet var skadet ved forrige kontrollreg.</p> <p>Den gjenoppbygde røysa er tydelig påvirket av arkeologiske undersøkelse og rekonstruksjon, og det tar tid før vegetasjon er tilbake. Området er skiltet.</p> <p>Siden utgravningen er det lagt opp grue til bål. Dette er registrert som en ny skade.</p>

5.4. Skjemming og årsak

Samlet i Tromsø er det 12 kulturminner som er registrert som skjemmet. Av disse er det 6 som regnes som en endring fra forrige omdrev, og disse er vist i tabell under.

Fritidsaktiviteter er årsaken til tre av endringene, mens bygg og anlegg står for to og byggeaktiviteter for en.

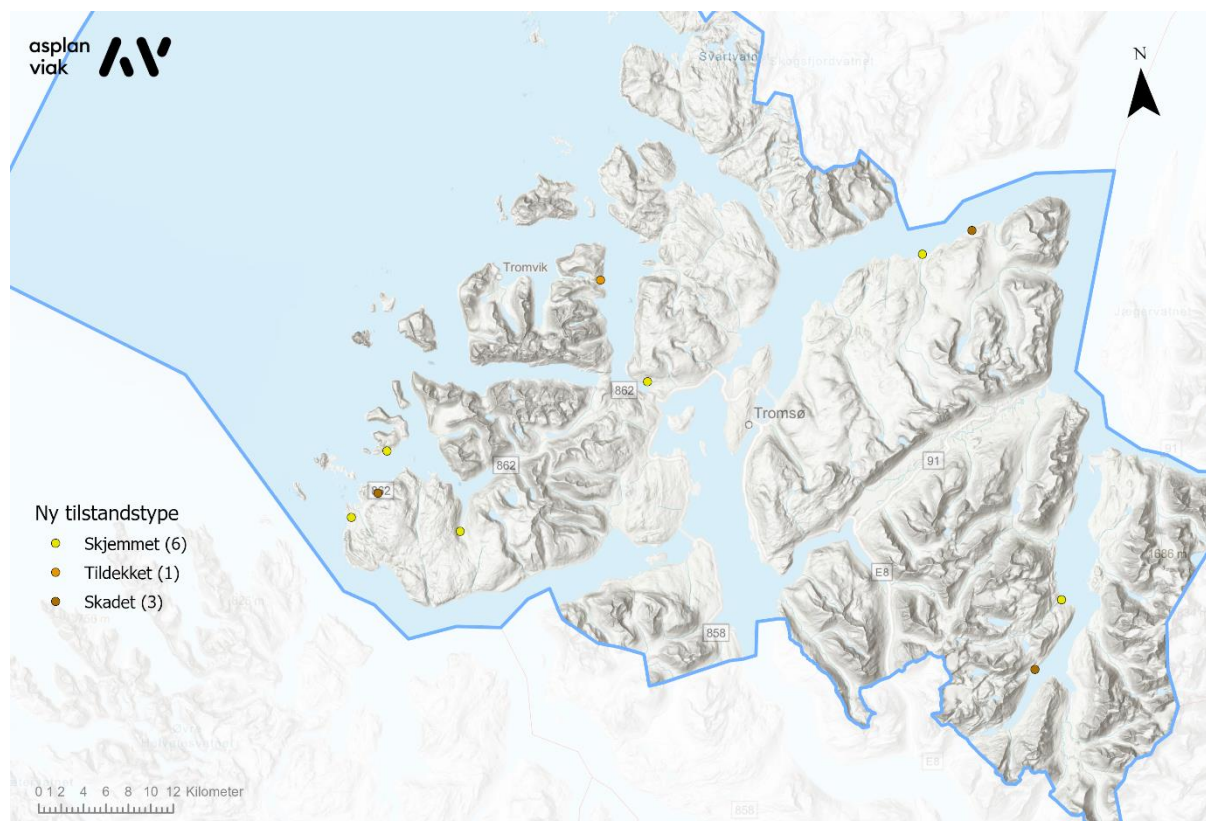
	ID	Ny tilstand	Ny årsak	Kommentar
	8291	Skjemmet	Fritidsaktiviteter	<p>Bosetnings-aktivitetsområde - tufter (5). Intakt ved forrige kontrollreg.</p> <p>Lokaliteten ligger tett inn mot campingplass med badeanlegg. Stor avfallshaug (kvist og bygnings-materiale) ved ei av tuftene. Fysiske skader ikke observert.</p>
	7979	Skjemmet	Bygg/anlegg- industri/vei	<p>Flatmarksgrav. Tilstand ble ikke satt ved forrige kontrollreg.</p> <p>Området er i gjengroing. Det går en gressgrodd traktorvei over området. Ble i år kategorisert som skjemmet pga spor etter motorisert ferdsel og bygninger like ved. Det er lite trolig at dette er en reell endring fra 2015.</p> <p>Tilstand skjemmet blir ikke vurdert å være konfliktfull i dette tilfellet.</p>
	27663	Skjemmet	Bygg/anlegg- industri/vei	<p>Annen arkeologisk lokalitet - steinkonstruksjon (mulig offersted?). Intakt ved forrige kontrollreg.</p> <p>Scene (?) og plattung er oppført like ved steinrøysa - synlig på flyfoto eldre enn 20 år. Det er lagt avkapp (kvist) oppe på kulturminnet. Sti langs ytterkant av, i sikringssonen. Toalettbygg er oppført noe i bakkant. Det er uklart hvordan omgivelsene var ved forrige kontroll-registrering, og flere av tiltakene er av eldre dato. Er ellers tilgrodd.</p>

	<p>35112</p>	<p>Skjemmet</p>	<p>Fritidsaktiviteter</p> <p>Bosetning-aktivitetsområde - gammetufter (2) og noen groper. Tilstand ble ikke satt ved forrige kontrollreg.</p> <p>I kant av lokaliteten (bakgrunn i bildet) går det i dag en lysløype inn Sørfjordalen og opp til skihytta på Sandhaugen. Det er gitt dispensasjon fra kulturminneloven for sikringssonen (muntlige opplysninger, Sametinget). Tiltaket er lagt i det som var et etablert tråkk. Selve kulturminnet er ikke fysisk berørt. Visuell skjemming.</p>
	<p>37818</p>	<p>Skjemmet</p>	<p>Fritidsaktiviteter</p> <p>Bosetning-aktivitetsområde - område for funn av flint. Intakt ved forrige kontrollreg.</p> <p>Benker og skur er satt opp innenfor lokaliteten. Ingen fysiske skader / inngrep observert.</p> <p>Området er i eldre plan regulert til bolig og friområde.</p> <p>Skjemmingen blir ikke vurdert å være konfliktfull i dette tilfellet.</p>
	<p>47302</p>	<p>Skjemmet</p>	<p>Byggeaktiviteter</p> <p>Gravminne. Intakt ved forrige kontrollreg.</p> <p>Er skjemmet av parkeringsplass, bolig og hage. Dette er omtalt i Askeladden-databasen, og dermed ikke en ny situasjon. Framstår som restareal/ brakkområde. Kan se ut til at ny fyllmasse er kommet til nylig.</p> <p>Bør følges opp ved lavere vegetasjon.</p>

5.5. Geografisk fordeling av skade, tildekking og skjemming

Kartet under viser den geografiske fordelingen av lokaliteter som er skjemmet, skadet og tapt i registreringen 2021. Tilsynelatende kan det se ut til at endringene først og fremst har skjedd i mindre sentrale deler av kommunen. Imidlertid er kulturminnene som ligger usentralt overrepresentert i utvalget. Det gjør at tap, skade og skjemming også vil rapporteres hyppigere her.

Figur 13. Kartet viser skjemming, tap og skade registrert i 2021.

5.6. Tildekking, skade og skjemming fordelt på kulturminneart

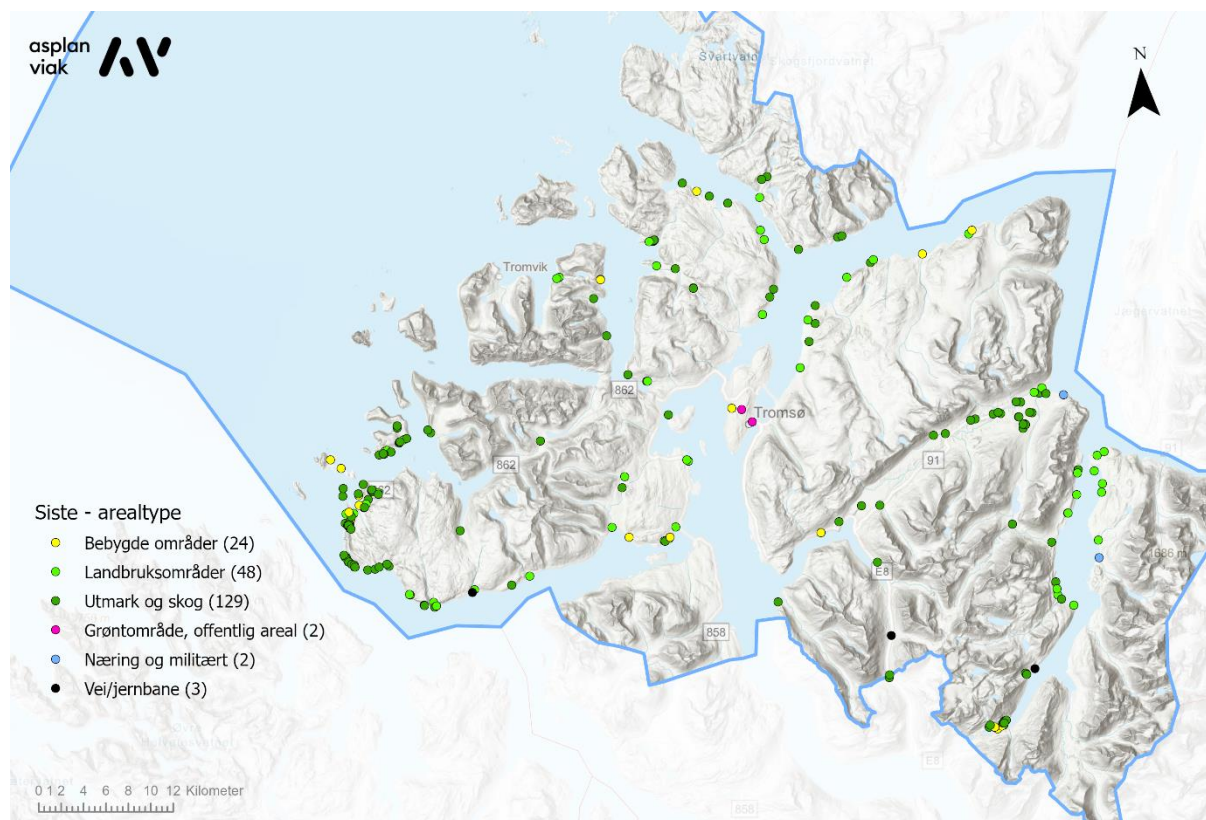
Tabell under viser hvilke typer kulturminner som ved dette omdrevet er registrert som tildekket, skadet eller skjemmet.

ID	Ny tilstand	Kulturminneart
27663	Skjemmet	Annen arkeologisk lokalitet - mulig offerrøys
37818	Skjemmet	Bosetning-aktivitetsområde - funn av flint
28184	Skadet	Bosetning-aktivitetsområde - Gammetuft
8291	Skjemmet	Bosetning-aktivitetsområde - gammetufter
35112	Skjemmet	Bosetning-aktivitetsområde - gammetufter
37980	Skadet	Bosetning-aktivitetsområde - tufter
7979	Skjemmet	Gravminne
47302	Skjemmet	Gravminne
57116	Skadet	Gravminne
15512	Tildekket	Utmarkskulturminner

Ut fra tallene er det ikke grunnlag for å slå fast at en spesiell kulturminneart er *mer utsatt* for tildekking, skade eller skjemming i Tromsø kommune. Vi ser at gravminner og bosetnings-aktivitetsområder (særlig gammetufter) dominerer i tabellen, men dette skyldes først og fremst at dette er de mest vanlige kulturminneartene i kommunen, og er i tillegg noe overrepresentert i utvalget som inngår i programmet. Det er derfor ikke uventet at disse kulturminnene også går igjen i oversikten for tildekket, skadet og skjemmet. Resultatene er likevel nyttige fordi de viser hvilke kulturminnearter forvaltningen bør ha fokus på for å forebygge, informere og formidle.

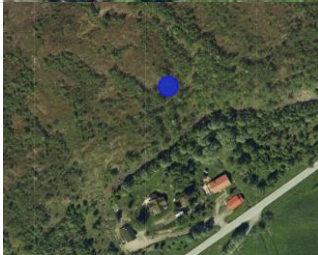

5.7. Tildekking, skade og skjemming fordelt på arealbrukstype

Arealbruk er en registrering som viser bruken av arealene og deres beskaffenhet. I Tromsø kommune er 18 av de 21 ulike arealbrukskategoriene brukt i registreringene.

Figur 14. Kartet viser lokalitetene som inngår i miljøovervåkingsprogrammet, fordelt på grupperte arealbrukstyper.

Ved dette omdrevet er det gjort fire endringer av arealbrukskategori. Dette er gjort ut fra det førende prinsippet om at den arealbruken som antas å påvirke lokaliteten i størst grad skal være gjeldende kategori (se kap. 3.6). Det er naturlig at arealbrukskategori vil kunne endre seg over tid; eksempelvis kan beiteland bli liggende brakk, eller skog kan bli hytteområde.

ID	Siste - arealtype	Ny arealtype	
37980	Beitemark	Tun, hage (korrektur). Store deler av lokaliteten er i dag en hage i aktiv bruk, med hytte.	
57013	Boligområde	Skog (korrektur). Arealtype Skog er mer definerende for stedet, og utgjør en større trussel for kulturminnet enn boliger.	
71679	Skog	Hytteområde (korrektur). Arealtype hytteområde er mer riktig for et kulturminne som ligger i hage/innmark til fritidseiendom.	
131030	Strandsone/elveløp	Hytteområde (endring). Arealtype endres da området er under utbygging til hytter. Nærmeste hytte var under oppføring.	

Tabellen under viser en fordeling av tildekning, skade og skjemming i dette omdrevet, fordelt på arealbrukstype.

ID	Arealbrukstype	Lokalitetsart	Tilstand	Årsak
37980	Tun, hage	Bosetning-aktivitetsområde	Skadet	Byggeaktiviteter
57116	Beitemark	Gravminne	Skadet	Fritidsaktiviteter
7979	Dyrket mark/åker	Gravminne	Skjemmet	Bygg/anlegg- industri/vei
37818	Gjengroingsområde	Bosetning-aktivitetsområde	Skjemmet	Fritidsaktiviteter
8291	Hytteområde	Bosetning-aktivitetsområde	Skjemmet	Fritidsaktiviteter
15512	Hytteområde	Utmarkskulturminner	Tildekket	Fritidsaktiviteter
27663	Skog	Annen arkeologisk lokalitet	Skjemmet	Bygg/anlegg- industri/vei
35112	Skog	Bosetning-aktivitetsområde	Skjemmet	Fritidsaktiviteter
47302	Strandsone/elveløp	Gravminne	Skjemmet	Byggeaktiviteter
28184	Vei/jernbane	Bosetning-aktivitetsområde	Skadet	Bygg/anlegg- industri/vei

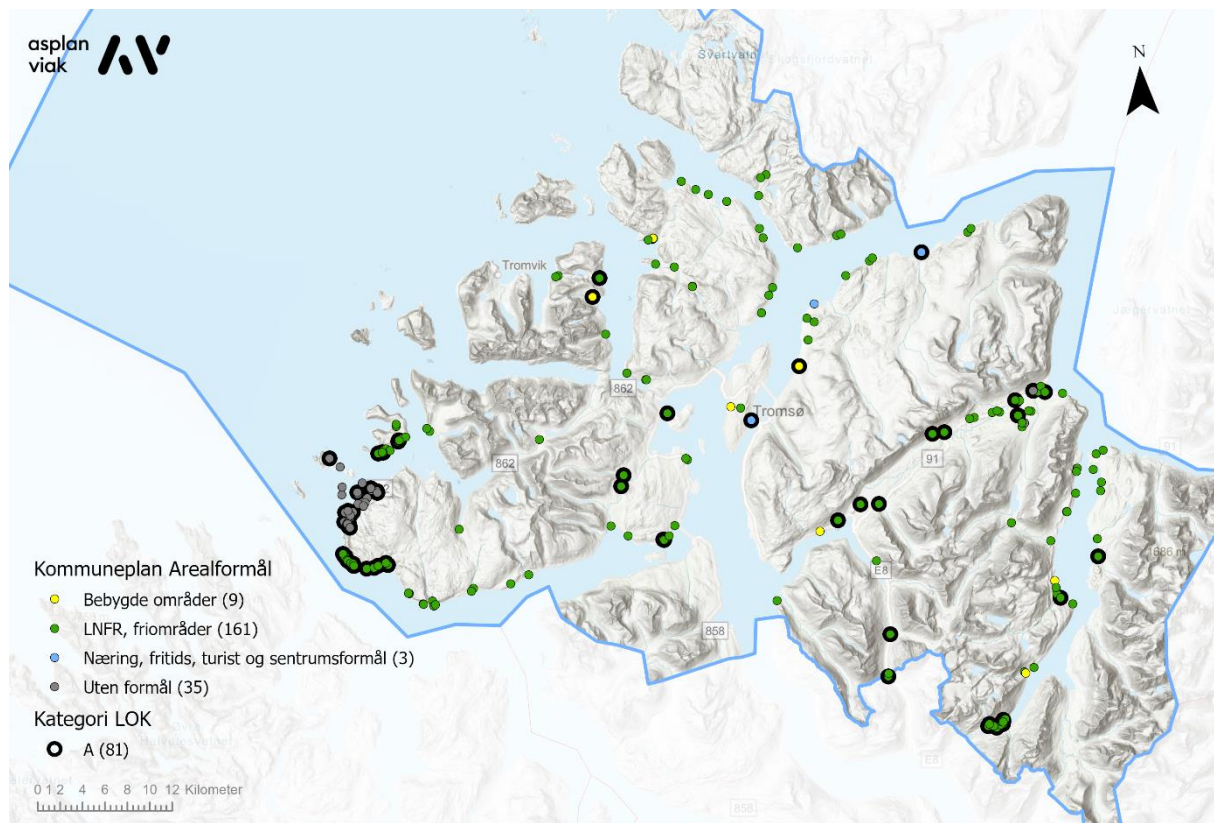
5.8. Status i arealplaner

I miljøovervåkingsprogrammet er det fokus på hensynssoner (inkludert båndleggingssoner) da dette er opplysninger som er godt tilgjengelig, og som gir et tydelig juridisk vern. Ved dette omdrevet har det vært mulig å koble digitale plankart opp mot geometri fra Askeladden. Dette sikrer at kontrollregistreringen fanger opp alle aktuelle hensynssoner for kulturminner, og reduserer faren for feilføringer i kontrollregistreringen. Ved dette omdrevet er syv lokaliteter som i 2015 var kategorisert i vernekategori A rettet til B. Rettingen kommer av at man nå har mulighet til å koble kartdata, og lett kan avdekke der hensynssoner «bommer» på kulturminner. Der er også eksempler på at hensynssoner for f.eks. kraftlinjer i tidligere omdrev er blitt misoppfattet til å være hensynssoner for kulturminner – noe som lett kan oppstå ved lesing av tett-tegnete og flate pdf-kart.

I tillegg til korrekturen fra A til B, er det gjort 24 endringer fra B til A, dvs. 24 lokaliteter har siden forrige omdrev fått et vern gjennom plan- og bygningsloven. I hovedsak skyldes det kommuneplanens arealdel for Tromsø kommune. Tabell over disse finnes i kap. 5.9.

5.8.1. Arealformål og hensynssoner i kommuneplan

Kommuneplanens [arealdel for Tromsø kommune](#) er fra 2017 og gir rammer og føringer for kommunens arealutvikling. Ikke uventet er areal ved nær 160 av lokalitetene i miljøovervåkingsprogrammet avsatt til LNFR (landbruk, natur, friluftsliv og reindrift), eller LNFR spredt, eller LNFR i kombinasjon med andre arealformål. Deretter følger over 30 lokaliteter i og ved Sommarøy som er hvit i kommuneplankartet, og der reguleringsplanen skal gjelde. Det er syv lokaliteter som i kommuneplanen ligger i areal avsatt til Bolig eller Bebyggelse og anlegg. I areal avsatt til Næringsbebyggelse, Bebyggelse og anlegg, og Sentrumsformål finnes en lokalitet på hver.

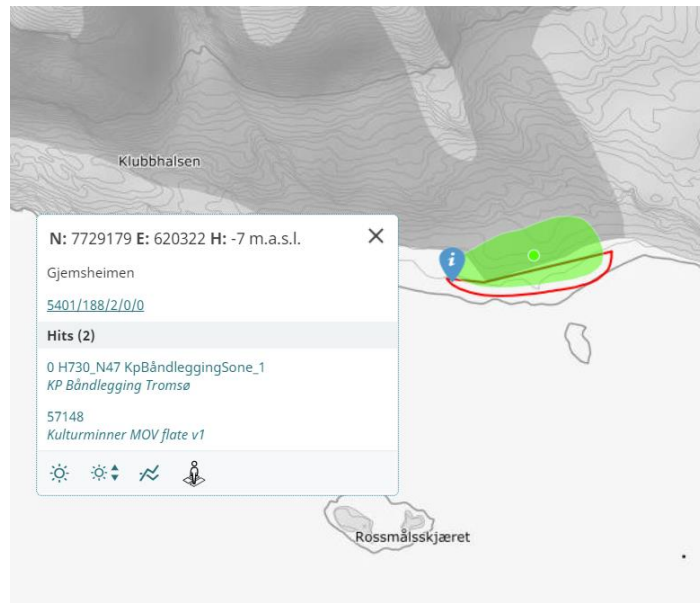

Figur 15. Kartet viser alle lokalitetene fordelt på arealformål (gruppert) i kommuneplanen (2017).

Kommuneplanen viser at 46 av lokalitetene som inngår i miljøovervåkingsprogrammet helt eller delvis er lagt i hensynssone H570 kulturmiljø eller båndleggingssone H730 etter kulturminneloven.

Kommuneplanen har flere store områder lagt i hensynssone H570. Dette er hensynssoner for kulturmiljø og landskap. Kommuneplanen har ingen omtale av sonene, og det er ikke knyttet bestemmelser til dem. Av særlig relevans for lokalitetene i miljøovervåkingsprogrammet, er store hensynssoner ved Torsnesaksla mot Hillesøy, Tussøy, Finnheia, Eidjordneset - Håkøya og Storsteinnes. Selv om hensynssonene ikke har formål eller noen beskrivelse i kommuneplanen, så antas det at intensjonen har vært at verdier knyttet til landskap og kulturminner skal prioriteres.

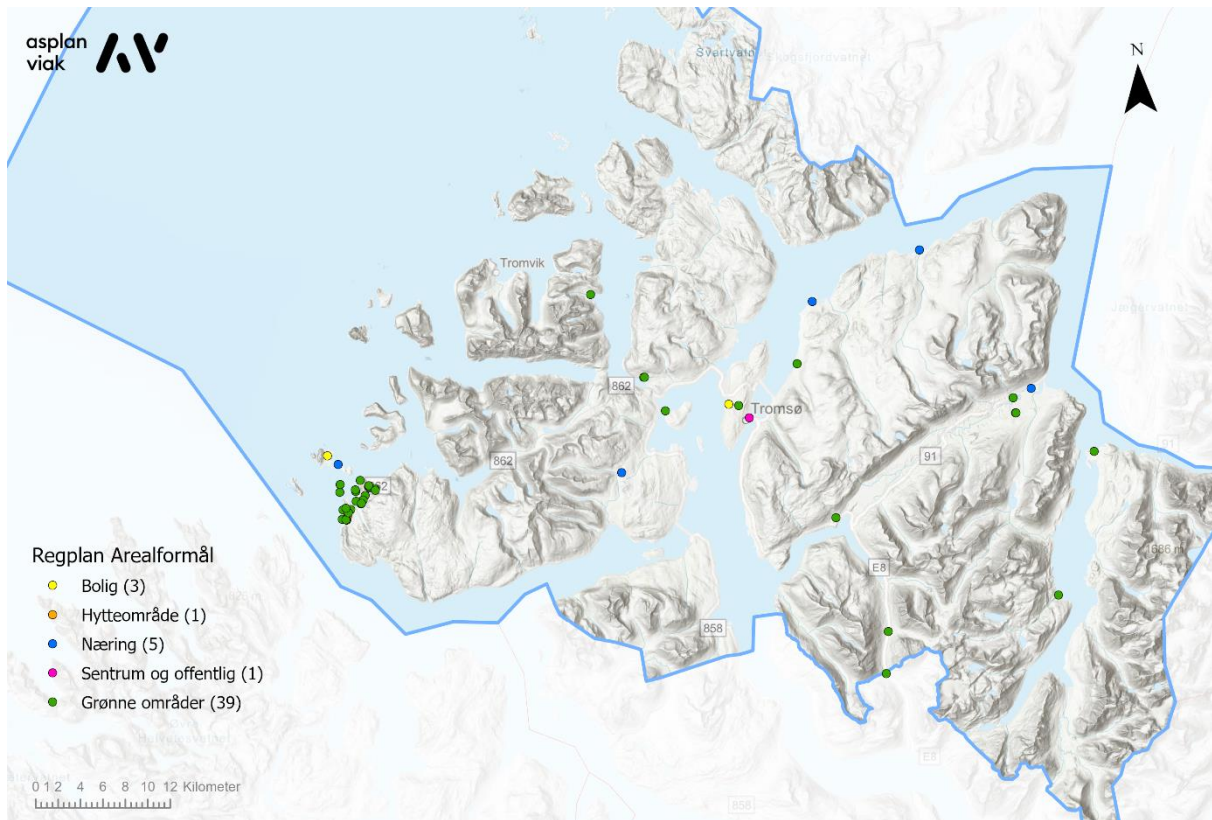
Det er en gjennomgående utfordring med kommuneplanen at det ser ut til at det er gjort en feil i geometrien for båndleggingssonene (H730). Noen av dem virker å være «klippet» til en smal stripe langs sjø. Det finnes også eksempler på båndleggingssoner for kulturminner, der det ikke er kjente objekter.

Figur 16. Skjermdump fra arbeidskart i forbindelse med kontrollregistreringen. Utsnittet viser ID 57148 på Tussøy. Her har kommuneplanen lagt inn båndleggingssone H730 på den sørligste delen av kulturminnet, men utelatt resten.

5.8.2. Arealformål og hensynssoner i reguleringsplaner

Av de 208 lokalitetene som inngår i miljøovervåkingsprogrammet, er det 49 som inngår i en reguleringsplan.

Figur 17. Kartet viser lokaliteter som er omfattet av reguleringsplan, og hvilket arealformålsgruppe de inngår i.

Av disse er det 26 som er gitt hensynssone C eller D, spesialområde bevaring (etter eldre plan- og bygningslov), eller er avmerket på en eller annen måte i plankart, for eksempel med «K». De resterende 23 lokaliteter er regulert, men har ikke hensynssone / båndleggingssone i reguleringsplan, eller annen type avmerking i plankart som tilsier et særlig vern. Noen lokaliteter har avmerking som ikke er tilstrekkelig store nok. Tilsynelatende er disse kulturminnene dispensert fra kulturminneloven, men dette er gamle reguleringsplaner fra 1964 til 1988 - og må behandles særskilt. Eksempelvis vil noen lokaliteter være påvist i årene etter planvedtak.

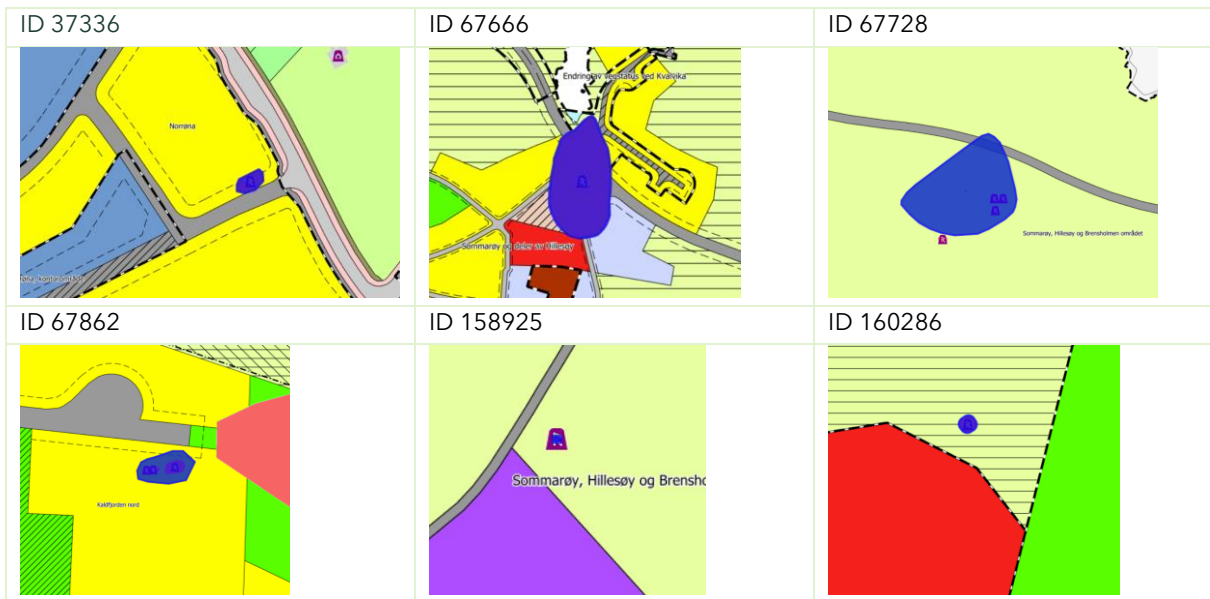
Tabell under viser lokalitetene som er regulert uten særlig vern, dvs. vernekategori B. Det gjøres oppmerksom på at ID 104419 er dispensert i reguleringsplanen (framgår av planbestemmelsene). Den er likevel tatt med i tabellen under, all den tid kulturminnet fortsatt ligger i området, og planen er over ti år gammel.

Tabellen er sortert etter plan-id. Lenke til aktuell plan ligger i første oppføring.

ID	Lokalitetsart	Regplan planid	Regplan år	Regplan Arealformål	Regplan Hensynssone
37336	Gravminne	5401_0014-001	1964	Bolig	Nei
6011	Bosetning-aktivitetsområde	5401_0505	1982	Landbruksområde	Nei
6012	Gravminne	5401_0505	1982	Friluftsområde	Nei
27785	Gravfelt	5401_0505	1982	Landbruksområde	Nei
45028	Bosetning-aktivitetsområde	5401_0505	1982	Landbruksområde	Nei
45029	Gravminne	5401_0505	1982	Jordbruksområde	Nei
45100	Gravminne	5401_0505	1982	Landbruksområde	Nei
64351	Bosetning-aktivitetsområde	5401_0505	1982	Landbruksområde	Nei
67728	Bosetning-aktivitetsområde	5401_0505	1982	Landbruksområde	Nei
115179	Bosetning-aktivitetsområde	5401_0505	1982	Landbruk	Nei
131030	Bosetning-aktivitetsområde	5401_0505	1982	Hytteområde	Nei
158925	Bosetning-aktivitetsområde	5401_0505	1982	Landbruksområde	Nei
67666	Bosetning-aktivitetsområde	5401_0506	1976	Trafikk, bolig og forretning	Nei
160286	Funnsted	5401_0515	1978	Friluftsområde	Nei
37818	Bosetning-aktivitetsområde	5401_0559	1981	Friområde, bolig, LNFR og friluftsområde	Nei
67862	Fangstlokalitet	5401_0559	1981	Bolig	Nei
67642	Bosetning-aktivitetsområde	5401_0660	1983	Friluftsområde og næring	Nei, avmerket fornminne på liten del av lokaliteten
57115	Gravminne	5401_0868	1983	Friluftsområde	Nei
240989	Historisk arkeologisk lokalitet (reindriftssamisk sommerboplass)	5401_0906 (delvis)	1988	Turistanlegg/ Hotell (nordre del)	Nei, men bestemmelsene sier at kulturminner skal tas hånd om ved innpassing av spesialområde, og nødvendige innretninger for vern av disse.
37343	Gravminne	5401_1289	1996	Friluftsområde	Nei
47343	Gravfelt	5401_1289	1996	Friluftsområde	Nei
63241	Bosetning-aktivitetsområde	5401_1318	1996	Kombinert friluftsområde og masseuttak	Nei
104419	Bosetning-aktivitetsområde	5401_1642	2007	Industri	Nei, er dispensert, men ligger intakt

Kartutsnitt under viser seks av lokalitetene innenfor respektive reguleringsplaner.

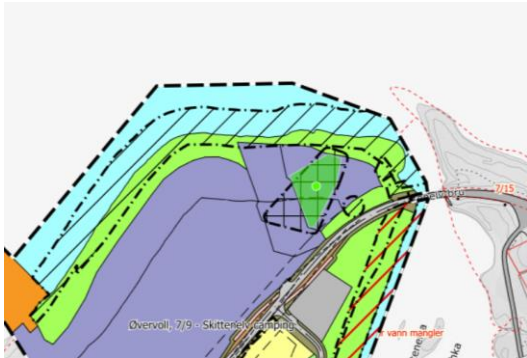
Det er positivt at disse lokalitetene ikke har endret tilstandsstatus siden forrige omdrev, og 15 av dem ligger i et arealformål som er forenelig med vern (friluftsliv, landbruk). Ett unntak finnes; dette er ID 37818 som er skjemet ved at det er satt opp bord og benker på lokaliteten.

Det er viktig at Tromsø kommune, Troms og Finnmark fylkeskommune og Sametinget er oppmerksom på hvilke lokaliteter som er regulert uten tilstrekkelig hensynssone i plankart.

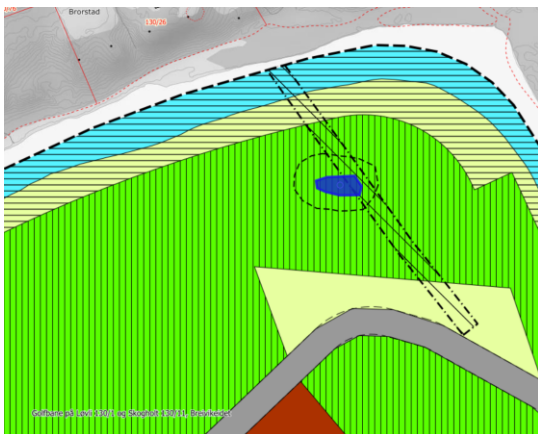
Når det gjelder de lokalitetene som har fått et vern gjennom blant annet hensynssone, så viser gjennomgangen at det ikke er uvanlig at automatisk fredete arkeologiske kulturminner er regulert til utbyggingsformål i kombinasjon med hensynssone / båndleggingssone for kulturminner. To eksempler er vist under.

Figur 18. ID 37818 - bosetnings- aktivitetsområde der det er satt opp bord og benker. Lokaliteten er regulert til friområde, bolig, LNFR og friluftsområde.

Kartutsnitt til venstre viser utsnitt av reguleringsplan for [Skitteneelv Camping](#) vedtatt i 2016. Formålet der lokaliteten ligger (ID 8291, fem automatisk fredete tufter) er regulert til Bebyggelse og anlegg - campingplass, i kombinasjon med Båndlegging etter lov om kulturminner. Grønt polygon viser lokalitetens geometri fra Askeladden.

Kartutsnitt til venstre viser utsnitt av reguleringsplan for [golfbane på Løvli, Breivikeidet](#), vedtatt i 2004. Formålet der lokaliteten ligger (ID 27620, to automatisk fredete tufter) er regulert til spesialområde golfbane i kombinasjon med spesialområde kulturminne og fareområde for kraftlinje. Blått polygon viser lokalitetens geometri fra Askeladden. Bestemmelsene sier at plassering av anlegg må avklares i forhold til kulturminnemyndighetene slik at kulturminner ikke går tapt, og det tillates ikke terrenginngrep nærmere enn 20 meter fra kulturminnene sin synlige ytterkant.

5.9. Vernekategori

5.9.1. Vernekategori og arealbrukstyper

I kap. 5.8 ble det vist at det var 45 lokaliteter i miljøovervåkningsprogrammet som gjennom kommuneplanen hadde et særskilt vern gjennom plan- og bygningsloven. Det respektive tallet for reguleringsplaner var 26. I tillegg kommer noen lokaliteter som er tilrettelagt/skjøttet, og noen som ligger i eldre planer uten hensynssoner, men der det er tatt andre grep som gir et noe sterkere vern enn kun automatisk fredning.

Summert opp viser gjennomgangen at lokaliteter i miljøovervåkingsprogrammet for Tromsø kommune har 81 lokaliteter i vernekategori A, og 127 i vernekategori B. De fordeler seg på arealbrukstyper som vist i tabeller under

Vernekategori A*	Antall
Strandsone, elvebredd	37
Skog	11
Fjell, vidde, hei	8
Hytteområde	6
Beitemark	6
Myr	4
Boligområde	2
Dyrket mark, åker (innmark)	2
Gjengroingsområde	1
Grøntområde, offentlig areal	1
Næring, industri, massetak	1
Skog, produktiv/hogstvelt	1
Vei, jernbane	1
Totalt	81

Vernekategori B*	Antall
Skog	34
Strandsone, elvebredd	15
Fjell, vidde, hei	14
Beitemark	11
Dyrket mark, åker (innmark)	10
Brakkland	8
Gjengroingsområde	6
Tun, hage	7
Boligområde	4
Myr	5
Hytteområde	5
Randvegetasjon	3
Vei, jernbane	2
Grøntområde, offentlig areal	1
Innsjø, vassdrag	1
Militært område	1
Totalt	127

* listene er a jour med de fire endringene i arealbrukskategori gjort i 2021

Oversikten viser at kulturminner i den vanlige arealtypen Strandsone/ elvebredd i miljøovervåkningsprogrammet er godt representert i Vernetype A. Det motsatte er tilfelle for kulturminner i skog, som er godt representert i miljøovervåkningsprogrammet. Disse finnes med kun ett unntak bare i vernekategori B. Det er ellers verdt å merke seg at arealbrukstyper som er typiske der folk bor og ferdes, ikke utmerker seg særskilt i Vernetype A. Det kan være flere grunner til dette, men det kan være en indikasjon på at hensynssoner i kommuneplanen først og fremst er valgt ut fra stor kulturhistorisk verdi, og ikke ut fra hvor det er arealpress og behov for særskilt vern. Det kan også påvirke at utvalget av lokaliteter i miljøovervåkningsprogrammet gir en overrepresentasjon av lokaliteter i utkantsområder. Tallene bør derfor brukes med forsiktighet.

Ellers viser gjennomgangen av materialet at de 24 endringene fra vernekategori B til A som har skjedd siden sist omdrev, har foregått i en rekke areal typer. Tabellen under viser endringen, og er sortert på areal type. Endringen kan knyttes til kommuneplanens arealdel fra 2017, der en rekke kulturminner har fått en hensynssone. Det antas at disse er regnet som særlig viktige for Tromsø kommune, eksempelvis den store samiske sommerboplassen på Finnheia, ID 240989.

ID	Kategori 2021	Kategori 2015	Lokalitetsart	Arealtype
45168	A	B	Funnsted	beitemark
67711	A	B	Gravfelt	beitemark
67714	A	B	Gravfelt	beitemark
240989	A	B	Historisk arkeologisk lokalitet	beitemark
67712	A	B	Bosetning-aktivitetsområde	boligområde
17648	A	B	Gravfelt	boligområde
122852	A	B	Fangstlokalitet	fjell/vidde/hei
146832	A	B	Gjerde/innhegning	fjell/vidde/hei
171220	A	B	Gravminne	fjell/vidde/hei
171221	A	B	Bosetning-aktivitetsområde	fjell/vidde/hei
171222	A	B	Gravfelt	fjell/vidde/hei
171223	A	B	Gravminne	fjell/vidde/hei
8291	A	B	Bosetning-aktivitetsområde	hytteområde
15512	A	B	Utmarkskulturminner	hytteområde
27622	A	B	Bosetning-aktivitetsområde	myr
134705	A	B	Teltboplass	skog
171225	A	B	Bosetning-aktivitetsområde	skog
7953	A	B	Gravfelt	strandsone/elveløp
27795	A	B	Bosetning-aktivitetsområde	strandsone/elveløp
43598	A	B	Dyrkingsspor	strandsone/elveløp
47302	A	B	Gravminne	strandsone/elveløp
67642	A	B	Bosetning-aktivitetsområde	strandsone/elveløp
72674	A	B	Båtstø-anlegg	strandsone/elveløp
47573	A	B	Tradisjonslokalitet	vei/jernbane

5.9.2. Vernekategori og tap/skade

Summert opp viser gjennomgangen at lokaliteter i miljøovervåkningsprogrammet for Tromsø kommune har 81 lokaliteter i vernekategori A, og 127 i vernekategori B. De fordeler seg på tilstand som vist i tabeller under.

Vernekategori A	Antall	Prosent
Intakt	66	81,5
Skadet	5	6,2
Skjemmet	5	6,2
Ikke gjenfunnet	3	3,7
Forbedret	1	1,2
Tildekket	1	1,2
<i>Totalt</i>	<i>81</i>	<i>100</i>

Vernekategori B	Antall	Prosent
Intakt	107	84,1
Skadet	8	6,1
Skjemmet	7	5,4
Ikke gjenfunnet	5	3,8
Dispensasjon, ikke fjernet	1	0,6
<i>Totalt</i>	<i>127</i>	<i>100</i>

Oversikten viser at kulturminner i vernekategori A - noe overraskende - har en litt høyere andel skjemmede lokaliteter enn vernekategori B. Grunnen til dette er uviss - det kan være en statistisk tilfeldighet - eller det gjenspeiler at områder som blir regulert er områder som er mer i aktiv bruk - og at kulturminner utsettes for mer skjemming av den grunn. Tallmaterialet er ikke stort nok til at det kan dras sikre konklusjoner, men det er lite i kontrollregistreringen fra 2021 som indikerer at ytterligere vern ut over den automatiske fredningen gir mindre tap og skade.

5.9.3. Forholdet kontrollerte kontra ukontrollerte tap

Det er ikke registrert ukontrollerte eller kontrollerte tap ved kontrollregistreringen i 2021. Ett kulturminne (ID 57116) er siden forrige kontrollregistrering dispensert, arkeologisk undersøkt, og rekonstruert, og det er deretter gjort skade på objektet. Dette er registrert som en skade i dette omdrevet.

6. Konklusjon

Figur 19. Gammetuft, Breivikeidet, ID 27622. Foto: Torunn Rosnes Jæger, Asplan Viak AS

Et representativt utvalgt av automatisk fredete arkeologiske kulturminner i Tromsø kommune er blitt kontrollregistrert og analysert. Fokuset i analysene har vært på tilstandsendring, årsaker til eventuell tilstandsendring, samt variabler som brukes til å si noe om hvilke lokaliteter som utsettes for tap/skade. Det har vært et mål å ut fra registreringene si noe om hvilke lokaliteter som er mest utsatt for tap og skade, hva som er årsaken til dette, og om det finnes fellestrekk.

Ved forrige omdrev (2015) var 42 av 261 lokaliteter registrert som skadet, dvs. 16%. Siden mange lokaliteter var nye i programmet, så var dette skader som ikke nødvendigvis hadde skjedd i årene like før 2015. Man så at tap og skader først og fremst skjedde i spredtbygde områder, areal for boligområder, hage, innmark, beiteland og tidligere landbruksland - typiske områder som er avsatt til LNFR spredt i kommuneplan. Videre så det ut til at

hensynssone vern i arealplaner ga en beskyttelse som forhindret tap og skade. I 2015 lå 27% av lokalitetene i en hensynssone, men bare 5% av tapene hadde skjedd her.

Kontrollregistreringene i 2021 viser at 26 av lokalitetene, som utgjør 12,5% av totalen i programmet, er enten skadet, skjemmet eller tildekket. Antall nye skader (3) gir ikke grunnlag for å slå fast hvilke type lokaliteter som er mest utsatt for tilstandsending. Dersom man også inkluderer lokaliteter som er skjemmet (6) og tildekket (1), blir utvalget noe større, men like fullt bør tallmaterialet ikke tillegges for mye vekt. Av disse 10 objektene som utgjør en endring siden 2015 dreier fem av dem seg om bosetnings- og aktivitetsområder (fire er tufter og en er funnområde for flint). Derrest er det tre gravminner, ett utmarkskulturminne og en Annen arkeologisk lokalitet - mulig offerrøys.

Det er ikke mulig å spore noe mønster i hvilke type areal som har mest tap, skader og skjemming. De 10 objektene fordeler seg relativt jevnt på beitemark, skog, hytteområde (2 hver), og vei/jernbane, strandsone/elveløp, dyrket mark/åker og gjengroingsområde (1 hver). At fritidsaktivitet står for nesten halvparten av de negative tilstandsendingene kan bemerkes.

Gjengroing er ikke en egen tilstandstype i programmet (kun en årsak), men i 2021 har vi notert ned for hvilke lokaliteter dette var en utfordring. For 19 av lokalitetene ble det registrert så høy vegetasjon at kulturminnet var vanskelig å påvise (se kap. 7.3). Gjengroingsproblematikk er derfor den tydeligste utviklingen vi kan se ut fra kontrollregistreringen i 2021.

7. Etterord: Råd om kontrollregistrering i Tromsø

Figur 20. På vei ned fra lia i Stordalen, etter å ha kontrollregistrert et fangstanlegg Id 148489. «Selfie» av Kjersti I. Vevatne, Asplan Viak AS

7.1. Råd til feltarbeidet

Tromsø kommune er stor i areal, og mange av lokalitetene som skal oppsøkes ligger langt fra vei og i vanskelig terreng. Dette bør en være særlig oppmerksom på dersom kontrollregistrering gjøres på en tid av året når været er ustabilt. Registreringen i 2021 foregikk i månedsskiftet september/oktober, med sterk vind og mye nedbør. Det krevde vurderinger knyttet til egen sikkerhet. Mye regn ga høy vannføring i elver og sidebekker, og kryssing viste seg umulig noen steder. En del myrer hadde ikke bæreevne og gjorde det svært tidkrevende å komme fram til punktet som skulle oppsøkes. På Sommarøy måtte skyss til mindre øyer kanselleres på grunn av uvær, og den dagen vi kom oss ut var

bølgene for store til at vi kunne gå i land. Dog var det mulig å fotografere og vurdere kulturminnene fra båten.

Tromsø er en kommune som i miljøovervåkingsprogrammet krever mer timebruk per lokalitet enn det vi har sett i andre kommuner. Dette skyldes i hovedsak store avstander, og at en høy andel av lokalitetene ligger utenfor allfarvei. Flere veier er stengt med bom, og det bør i forkant undersøkes hvem som kan ha nøkkel. Jakta startet da vi var der – og det var svært viktig å ha godt synlige klær. Tøyskift, skoskift, batterilader og gode rutiner for varsling er særlig viktig når været ikke er optimalt.

Fordi registreringen skjedde sent på året når vegetasjonen var høy, var det utfordrende å påvise lave kulturminner som f.eks. arran og gammetufter. Ideelt sett bør kontrollregistrering i Tromsø foregå i mai.

Det anbefales å ta kontakt med Troms og Finnmark fylkeskommune og Sametinget i forkant av registreringene. De kan ha opplysninger som ikke er lagt inn i Askeladden enda.

7.2. Råd til nye omdrev av miljøovervåkingsprogrammet

Fordi det ble avdekket at gjengroing var en utfordring i Tromsø kommune, bør det vurderes om miljøovervåkingsprogrammet skal ha rutine for at dette også blir registrert. Det er et forhold som per nå ikke er en egen tilstandstype. De fleste lokaliteter gror igjen i mer eller mindre grad, men det anbefales at dette blir notert når vegetasjon er blitt en utfordring for å påvise objektet.

Ideelt sett burde det utvikles et sett kriterier for kategorisering av arealbrukstype. De vil ofte skjønnsmessig bli satt, og kan variere ut fra hvem som gjør registreringen.

7.3. Råd og forslag til oppfølging - til kommune og regional kulturmiljøforvaltning

Gjennomgangen i kap. 5.3 og 5.4 viser lokaliteter som bør befares av kulturmiljøforvaltningen. Videre bør både kommunen og regional kulturmiljøforvaltning være oppmerksom på lokalitetene som framgår i tabell i kap. 5.8.2. Disse er regulert i eldre planer, men har ikke hensynssone. Det gjør dem ekstra utsatt, fordi de for mange kan virke godkjent for f.eks. utbyggingsformål.

Det er 19 lokaliteter i Tromsø kommune som er overgrodd og står i fare for å forsvinne helt i vegetasjon. De er ikke vurdert som tapt ut fra metodikken beskrevet i kap. 3.6.1, men kan risikere i løpet av de neste omdrevne i miljøovervåkingsprogrammet å bli definert som «Ikke gjenfunnet» eller «Tapt», med «Gjengroing» som årsak. Registreringstidspunkt var ikke ideelt for kulturminner der vegetasjonen vokser seg høy i løpet av sommeren. Bør oppsøkes om våren for mer sikker identifisering.

ID	Lokalitetsart	Beskrivelse
18139	Haug/grop-lokalitet	Ligger i bjørkeskog. En rogn vokser midt i gropen. Området gror til.
57013	Boset./-akt.omr	Overgrodd av vegetasjon.
57442	Boset./-akt.omr	Vanskelig identifiserbar pga høy vegetasjon. Ingen aktivitet i området som tilsier skade.
57544	Båtstø-anlegg	Høy vegetasjon, men ingen tegn til aktivitet i området som kan ha gjort skade. Bilde er tatt fra motsatt side av bukta, men området ble oppsøkt.
58244	Haug/grop-lokalitet	Sterkt overgrodd, men tydelig.
59985	Boset./-akt.omr	Overgrodd
63240	Boset./-akt.omr	Gror igjen med vegetasjon
63304	Boset./-akt.omr	Ligger like ved klipt sti, uendret. Overgrodd og vanskelig å identifisere. Tilstand som før.
63358	Boset./-akt.omr	Overgrodd og vanskelig å identifisere. Ingen tegn til aktivitet i området som kan gi skade.

ID	Lokalitetsart	Beskrivelse
65130	Boset./-akt.omr	Steinene er helt overgrodd og ikke sikkert påvist.
67711	Gravfelt	Ingen aktivitet i området. Høy vegetasjon, overgrodd.
67714	Gravfelt	Langhaug er helt overgrodd og vanskelig å identifisere. Ingen skader / aktivitet i området.
71679	Boset./-akt.omr	Deler av lokaliteten er dekket av tett bringebærkratt og noen enkeltminne ble derfor ikke påvist. Ingen aktivitet i området som skulle tilsi at skade har skjedd.
134705	Telt-boplass	Ildsted ikke påvist: antagelig overgrodd. Mye småbjørk vokser opp. Flaten og nærområde er urørt. Tursti i sikringszone for kulturminnet (i tråd med reguleringsformål).
148547	Boset./-akt.omr	Nesten helt overgrodd. Vanskelig å finne. Askeladden-punkt er nøyaktig, og gjorde det mulig å finne kulturminnet.
171219	Boset./-akt.omr	Vanskelig å påvise uten stikkbor, men mulig å finne ved grundig leting. I ferd med å gro igjen.
171224	Boset./-akt.omr	Arran er ikke påvist tross leting. Er trolig grodd over, og vanskelig å påvise uten stikkbor. Ingen aktivitet i området som kan ha gitt skade eller tap.
171225	Boset./-akt.omr	Visuelt skjemmet av mobilmast og bygg like ved, men dette er ikke en ny situasjon. Godt overgrodd.
178888	Boset./-akt.omr	Høy vegetasjon, som ved forrige registrering

Figur 21. Askeladden ID 57013, en rektangulær hustuft med godt bevart mur. Kulturminnet er i ferd med å gro helt til.

Gjennomgang av planstatus viste at det er feil og mangler som gjelder hensynssoner for kulturminner i kommuneplanens arealdel. Dette bør rettes opp i når Tromsø kommune ruller kommuneplanen. Videre savnes det en begrunnelse for utvalget av kulturminner som får hensynssone, samt bestemmelser knyttet til sonene.

Det ser også ut til at Askeladden-databasen ikke er oppdatert med de siste opplysninger som gjelder saksbehandling og dispensasjonsbehandling.

8. Tabell over kontrollregistrerte lokaliteter

ID	Kategori	Lokalitetsart	Tilstandstype	Endret	Årsak til endring
4544	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
4545	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
6011	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
6012	A	Gravminne	Intakt	Nei	
6638	B	Bosetning-aktivitetsområde	Skjemmet	Nei	
7906	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
7916	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
7932	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
7935	A	Gravfelt	Intakt	Nei	
7941	A	Gravminne	Intakt	Nei	
7953	A	Gravfelt	Intakt	Nei	
7979	B	Gravminne	Skjemmet	Ja	Bygg/anlegg- industri/vei
8218	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
8236	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
8238	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
8260	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
8291	A	Bosetning-aktivitetsområde	Skjemmet	Ja	Fritidsaktiviteter
8333	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
8797	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
8798	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
8799	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
13919	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
15479	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
15512	A	Utmarkskulturminner	Tildekket	Ja	Fritidsaktiviteter
15513	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
17637	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
17638	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
17648	A	Gravfelt	Intakt	Nei	
17728	A	Gravfelt	Intakt	Nei	
18075	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
18139	B	Haug/Groplokalitet - ubestemt	Intakt	Nei	
18141	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
26172	A	Annen arkeologisk lokalitet	Intakt	Nei	
26173	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
27618	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
27620	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
27622	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
27623	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	

27663	A	Annen arkeologisk lokalitet	Skjemmet	Ja	Bygg/anlegg- industri/vei
27754	B	Bosetning-aktivitetsområde	skadet	Nei	
27765	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
27783	A	Gravfelt	Intakt	Nei	
27785	A	Gravfelt	Intakt	Nei	
27795	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
28184	B	Bosetning-aktivitetsområde	Skadet	Ja	Bygg/anlegg- industri/vei
28250	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
34054	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
34055	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
34057	A	Fangstlokalitet	Intakt	Nei	
35112	B	Bosetning-aktivitetsområde	Skjemmet	Ja	Fritidsaktiviteter
36098	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
37314	B	Rydningrøyslokalitet	Intakt	Nei	
37336	B	Gravminne	Intakt	Nei	
37340	A	Gravfelt	Intakt	Nei	
37343	B	Gravminne	Intakt	Nei	
37566	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
37663	A	Bergkunst	Skadet	Nei	
37664	A	Bergkunst	Skadet	Nei	
37745	A	Gravfelt	Intakt	Nei	
37746	A	Gravminne	Intakt	Nei	
37818	B	Bosetning-aktivitetsområde	Skjemmet	Ja	Fritidsaktiviteter
37980	B	Bosetning-aktivitetsområde	Skadet	Ja	Byggeaktiviteter
38121	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
38123	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
38124	A	Gravminne	Intakt	Nei	
38125	A	Gravminne	Intakt	Nei	
38144	B	Bosetning-aktivitetsområde	Ikke gjenfunnet	Ja	Ukjent
38145	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
38146	B	Forråd - depot	Intakt	Nei	
38148	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
38218	A	Røysfelt	Intakt	Nei	
38219	A	Røysfelt	Intakt	Nei	
43598	A	Dyrkingsspor	Intakt	Nei	
45028	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
45029	A	Gravminne	Intakt	Nei	
45100	B	Gravminne	Intakt	Nei	
45168	A	Funnsted	Ikke gjenfunnet	Nei	
47290	B	Gravminne	Intakt	Nei	
47291	B	Gravfelt	Intakt	Nei	
47302	A	Gravminne	Skjemmet	Ja	Byggeaktiviteter
47325	B	Gravfelt	Intakt	Nei	

47343	B	Gravfelt	Intakt	Nei	
47573	A	Tradisjonslokalitet	Skjemmet	Nei	
47697	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
47698	B	Bosetning-aktivitetsområde	Skjemmet	Nei	
47796	A	Gravminne	Intakt	Nei	
47811	A	Røysfelt	Intakt	Nei	
53351	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
57013	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
57042	B	Gravminne	Intakt	Nei	
57078	B	Bosetning-aktivitetsområde	Ikke gjenfunnet	Ja	Ukjent
57090	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
57101	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
57103	B	Bosetning-aktivitetsområde	Ikke gjenfunnet	Nei	
57108	A	Gravminne	Skjemmet	Nei	
57109	A	Gravminne	Intakt	Nei	
57111	A	Gravminne	Intakt	Nei	
57115	B	Gravminne	Skadet	Nei	
57116	A	Gravminne	Skadet	Ja	Fritidsaktiviteter
57126	A	Gravfelt	Intakt	Nei	
57147	A	Gravfelt	Intakt	Nei	
57148	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
57150	A	Gårdsanlegg	skadet	Nei	
57442	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
57462	B	Bosetning-aktivitetsområde	Ikke gjenfunnet	Nei	Ukjent
57463	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
57464	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
57467	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
57544	A	Båtstø-anlegg	Intakt	Nei	
58244	B	Haug/Groplokalitet - ubestemt	Intakt	Nei	
59853	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
59887	B	Gravfelt	Intakt	Nei	
59985	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
60412	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
63146	A	Bosetning-aktivitetsområde	Ikke gjenfunnet	Nei	
63151	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
63168	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
63235	B	Bosetning-aktivitetsområde	Ikke gjenfunnet	Nei	
63240	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
63241	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
63264	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
63274	A	Gravminne	Intakt	Nei	
63304	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
63358	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	

64351	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
64727	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
65130	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
66024	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
66029	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
66655	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
66656	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
66657	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
67613	B	Gravminne	Intakt	Nei	
67627	B	Gravminne	Intakt	Nei	
67637	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
67639	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
67642	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
67666	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
67703	B	Gravfelt	Skadet	Nei	
67707	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
67709	A	Gravminne	Intakt	Nei	
67711	A	Gravfelt	Intakt	Nei	
67712	A	Bosetning-aktivitetsområde	skadet	Nei	
67714	A	Gravfelt	Intakt	Nei	
67728	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
67751	B	Bosetning-aktivitetsområde	Skjemmet	Nei	
67754	B	Gravminne	Intakt	Nei	
67756	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
67790	A	Bosetning-aktivitetsområde	Forbedret	Ja	Skjøtsel
67862	B	Fangstlokalitet	Skjemmet	Nei	
71678	A	Båtstø-anlegg	Intakt	Nei	
71679	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
72674	A	Båtstø-anlegg	Intakt	Nei	
73862	B	Gravminne	Intakt	Nei	
104008	A	Gravminne	Intakt	Nei	
104419	B	Bosetning-aktivitetsområde	Dispensasjon, ikke fjernet	Nei	Dispensasjon
105675	B	Gravminne	skadet	Nei	
115179	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
116673	B	Gravminne	Intakt	Nei	
116937	B	Fangstlokalitet	Intakt	Nei	
117734	A	Gravminne	Intakt	Nei	
117995	B	Bosetning-aktivitetsområde	Skadet	Nei	
118738	B	Bosetning-aktivitetsområde	skadet	Nei	
120429	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
122852	A	Fangstlokalitet	Ikke gjenfunnet	Nei	
122987	A	Fangstlokalitet	Intakt	Nei	

125543	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	nei	
125545	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
125547	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
125552	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
125555	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
131030	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
134705	A	Teltboplass	Intakt	Nei	
136178	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
145492	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
146745	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
146832	A	Gjerde/innhegning	Intakt	Nei	
147543	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
148489	B	Fangstlokalitet	Intakt	Nei	
148517	B	Fangstlokalitet	Intakt	Nei	
148547	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
148550	A	Gravminne	Intakt	Nei	
150822	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
150854	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
156535	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
158008	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
158009	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
158925	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
160286	B	Funnsted	Intakt	Nei	
171218	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
171219	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
171220	A	Gravminne	Intakt	Nei	
171221	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
171222	A	Gravfelt	Intakt	Nei	
171223	A	Gravminne	Intakt	Nei	
171224	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
171225	A	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
171589	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
171590	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
171591	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
177454	B	Gårdsanlegg	Intakt	Nei	
177481	B	Funnsted	Intakt	Nei	
178888	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
180235	B	Flytteveg for rein	Intakt	Nei	
180560	A	Forråd - depot	Intakt	Nei	
181163	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
181169	B	Bosetning-aktivitetsområde	Intakt	Nei	
240989	A	Historisk arkeologisk lokalitet	Intakt	Nei	

9. Kilder

Blom, Jon Gunnar og Sveen, Stine Benedicte. Befaringsrapport saksnr. 18/4458. Kontrollregistrering Sametinget 2019 - miljøovervåking Sweco 2015

Fylkesmannen i Troms og Finnmark 2019. [Arktisk landbruk - smart, godt og bærekraftig. Regionalt bygdeutviklingsprogram for Troms og Finnmark 2019-2022.](#)

Nasjonal [produktspesifikasjon](#) for arealplan og digitalt planregister.

NIKU 2006. Reguleringsplan for havne- og næringformål på Tønsnes, Tromsø kommune. Deltema [Samiske kulturminner og samisk kulturgrunnlag.](#)

Store norske leksikon. [SNL](#)

SWECO. Miljøovervåkningsprogram - Status og tilstandsovervåking av automatisk fredete arkeologiske kulturminner i utvalgte kommuner. Rapport fra registreringer 2015. Tromsø kommune.

Thuestad, A og I.M. Holm-Olsen: [Fortidens minner i dagens landskap.](#) Status for automatisk fredete kulturminner i Tromsø kommune, Troms 2010. NIKU. Tema 37

Tromsø kommune. Kommuneplanens arealdel, [kartløsning](#)

Figur 22. Ildsted ved Straumsnes, ID 4545. Foto: Kjersti I. Vevatne, Asplan Viak as.

10. Vedlegg - registreringskategorier

Tilstandstype (Lok)	Forklaring
Dispensasjon, ikke fjernet	<i>Det er gitt tillatelse til inngrep i, eller fjerning av, kulturminnet, men det aktuelle tiltaket er ikke gjennomført</i>
Forbedret	<i>Kulturminnets tilstand er forbedret i forhold til sist registrerte tilstand</i>
Ikke gjenfunnet	<i>Kulturminnet kan ikke lokaliseres/ gjenfinnes</i>
Intakt	<i>Kulturminnet er tilsynelatende urørt</i>
Skadet	<i>Kulturminnet er skadet ved naturhendelser eller menneskelige inngrep som forringer dets tilstand. Overpløyde kulturminner i dyrka mark skal defineres og registreres som skadet.</i>
Skjemmet	<i>Forsøpling og/eller visuell forringelse av kulturminnet, dets sikringszone eller omgivelser</i>
Tapt	<i>Kulturminnet er tapt/ borte</i>
Tildekket	<i>Kulturminnet er skjult under, eller gjenfylt med, blant annet jordmaser, grus eller byggematerialer. Kategorien omfatter også intensjonell tildekking av kulturminner i forbindelse med sikring, slik som i tilfellet bergkunst. Tildekking omfatter ikke naturlige prosesser som sedimentasjon og biologisk vekst</i>

Tilstandsårsak	Forklaring
Barmarkskjøring	<i>Skade eller tap forårsaket av kjøring utenfor vei</i>
Bygg/anlegg, industri/vei	<i>Skade eller tap som følge av større offentlige og private utbyggingsprosjekter</i>
Byggeaktiviteter	<i>Skade eller tap som følge av blant annet mindre privat nybygging eller utvidelse, for eksempel bolig, campingplass, hytteanlegg, hageanlegg, bryggeanlegg, garasje samt adkomstvei</i>
Dispensasjon	<i>Tap eller skade som følge av gitt dispensasjon (tillatelse) til inngrep i kulturminnet</i>
Dyreaktiviteter	<i>Skader påført av ville dyr, insekter mm</i>
Fritidsaktiviteter	<i>Skade eller tap forårsaket av friluftsliv, for eksempel tråkk, sti, utkikkspunkt, skilting, rasteplass, bålplass og leirplass</i>
Gjengroing	
Hærverk	<i>Intensjonell skade på kulturminnet</i>
Intakt	<i>Kulturminnet er ikke skadet eller tapt. Skal kun brukes i kombinasjon med tilstandstype intakt</i>
Jordbruk	<i>Skade eller tap som kan oppstå som følge av blant annet pløying, dyrking, nydyrking, tildekking, planering, deponering av masse, husdyrhold, beite og opparbeiding av landbruks- eller adkomstveier</i>
Kriminalitet	<i>Skade eller tap som skyldes forsettlig inngrep, for eksempel tagging, plyndring og tyveri</i>
Materialuttak	<i>Skade eller tap som følge av blant annet masseuttak og grustak</i>
Metallsøk	<i>Skade som følge av metallsøking på kulturminnet.</i>
Militær virksomhet	<i>Skade eller tap som oppstår i forbindelse med militærøvelser eller annen militær aktivitet</i>

Tilstandsårsak	Forklaring
Naturprosesser	Skade eller tap som skyldes naturlige årsaker, for eksempel rotvelt, flom, erosjon, gjengroing, forsumping, skogbrann, ras og nedbryting. Ikke erosjon i forbindelse med vassdragsregulering
Sammensatt skadeårsak	Flere skade- eller tapsårsaker finnes, og det er vanskelig å identifisere hovedårsaken.
Sikring	Tiltak for å bevare kulturminnet
Skjøtsel	Endringer (positive eller negative) i forbindelse med vedlikehold og utbedring av kulturminnet
Skogbruk	Skade eller tap som oppstår i forbindelse med skogsdrift, for eksempel nyplanting, markberedning, hogst, bruk av vinsj, kjørespor/ slitasje og skogsveier/ adkomstveier
Tilrettelegging	Tiltak i forbindelse med tilrettelegging for publikum
Ulovlig fjernet	Kulturminnet er ulovlig fjernet
Utbedret/ rettet	Kulturminnets tilstand er bedret som følge av utbedring eller retting
Vassdragsregulering	Tap eller skade som følge av erosjon i forbindelse med vassdragsregulering
Ukjent	Årsak til tap eller skade er ukjent

Arealbruk	Forklaring
Beitemark	
Boligområde	
Brakkland (tidligere dyrket)	
Dyrket mark/åker	<i>Innmark</i>
Fjell/vidde/hei	
Gjengroingsområde	<i>f.eks. pionervegetasjon, buskvegetasjon, kratt og ung løvskog</i>
Grøntområde/offentlig areal	
Hav, sjø	
Hytteområde	
Innsjø, vassdrag	
Kirkegård	
Marginalområder ved kysten	
Militært område	
Myr	
Næring/industri/massetak	
Randvegetasjon (udyrtet ved dyrket mark)	
Skog	
Skog; produktiv/hogstfelt	
Strandsone/elvbredd	
Tun, hage	
Vei/jernbane	

